

משך

קרה

חבמה

וְאֵת קדשי בני לא תחללו ולא תמותו. רבינו בספר המלות מל"ח קנ"ג ביאר, דקאי שלא יאכלו הלויים מעשר הטבול לתרומת מעשרי וכמו שמוזהר שלא לאכול טבל לתרומה גדולה ומיתה נמי איכא. ודבריו נובעים מירושלמי תרומות סוף פ"ק ישראל שהקדים מעשר ראשון בשבליים אסור לאכול ממנו עראי ומ"ט את קדשי בני לא תחללו כו'. ודריש ללא כתיב המעשר רק קדשי בני ישראל היינו מה שהקדישו כשהן שבליים והפרישו יותר מחובת מעשרי שחיובו היה אחר הרמת תרומה בפחות משיעור הת"ג. ואם נפרש דקרא קאי על אכילת תרומת מעשר בטומאה לכהנים וכמו שהזהיר על ת"ג בפ' אמורי א"ש מה דאמר קדשי בניי שגם אם ישראל הפריש התרומת מעשר הוא הבעלים ג"כ אסור לאכול בטומאה. וזה מה שהקדישו בניי וכמ"ד דבעלים מלי להפריש תרומע"ש (ג"ץ פ"ג). ויתכן דבזה פליגי בספרי ר' יונתן ור' יאשיהו דר"י דריש אזהרה לכהנים על תרומע"ט בטומאה ור' יאשיהו דריש אזהרה ללויים על מעשר טבל. רק שנשתבש. ועיין דברי אמת קונטרס טבל ודוק:

בַּהֲפֹטְרָהּ, ויושיבום במקום הזה. פירושי כי מלחמת בני עמון בישראל היה עבור ארץ ארנון עד יבוק אשר לקחום בניי בעלותם ממלכתי. כמוש"א מלך בני עמון אל יפתח. ולכן אמר במקום הזה זה המקום שנחש מלך בני עמון בא להלחם עבור זה. ובזה המקום הושיבם משה. ודוק:

וַיִּמְכֹּר אותם ביד איסראל שר לבא חלה. ולא זכר דבורה. משום שכעת שהעמיד להם מלך הדין שאין מושיבין אשה במלכות. דמלך ולא מלכה ודוק:

חקת

אֲשֶׁר אין זה מוס. בספרי למה נאמר כו' לא אם אמרת במוקדשין ששעיייתן בטרהרה כו' בטומאה [פירוש טבוי]. לפיכך לא יהא מוס פוסל ב"ה הרי פסח יוכיח שעשייתו בטומאה כו' לא א"א בפסח שזמנו קבוע כו' תאמר בפרה שאין זמנו קבוע לפיכך לא יהיה המוס פוסל זה. פירוש שפסח וכל קרבנות הלבד שזמנם קבוע מוס פוסל בהם. אף שבאים בטומאה (תמורה י"ד). שמה שבאים בטומאה אין החסרון בהם רק לפי שזמנם קבוע. ואם לא ידחו טומאה לא יוכלו עשות הפסח. אבל פרה שאין זמנו קבוע, ואפ"ה עושה אותה טבויי. וע"כ דקילא

טפי קדושתה. לכן סד"ח שאין מומין פוסלין בה. ת"ל אשר אין זה מוס:

שֵׁם בספרי איסי בן עקביא. שהיה בדין מה מוקדשין שאינן נפסלין במראה שחור ולבן כו'. ולא קאמר. דמה להן שכן נפסלין בעשיה בטומאה תאמר בפרה שנעשית. בטומאה. כדפריך על ת"ק. ונראה. דבפרק כל האיסורים אמר מה לבטל מוס שכן מומו ניכר. וכן במנחות פ"ק דף ו' יעו"ש. אי"כ הת"ק דמביא מקומי. דאין מלאכה פוסלת בהן שפיר מפריד שכן עשייתן בטרהרה. אבל הוא דמביא קולא ותומרא ממראה שחור ולבן למוס ששניהם ניכרין אך יאמר דלהכי לא מפסל זה מוס שכן נעשין בטומאה. הלא חיזה דבר ראוי להתלות בחברתה. דבר הניכר בדבר הניכר. וכיון דמראות לבן ושחור פוסל בה. כ"ש שיפסול זה מוס. ופשוט:

וּנְתַתֶּם אותה לאלעזר כו'. פירוש ונתתם למשה ואהרן. דלגבי ישראל מדבר בלשון נסתרי. רק כאן הזכיר גם אהרן. משום דכן חייב בכבוד אביו. רק בנטיילת רשות מאביו אהרן:

דַּהֲנָה הפרה נשרפה תיכף שהוקם המשכן ביום ב' כדאמר ירושלמי סוף מגילה. רק לפי שנעשית בחוץ טמך כאן לספור דויכהן בנו אלעזר תחתיו מספר שבתי אביו היה ראשונה באלעזר וכבר כהן בחיי אביו. ועל הלויים אמר הזה עליהם מי חטאתי שכבר היה מי נדה. והנה גם אלעזר. שהזהר מדמה שבע פעמים היה לר"ך כבוד בגדים ורחי"ה. רק מפני כבודו לא כתב במפורש שהוא טמא. רק רמז זה באמרו וטמא הכהן עד הערב. שזה הכהן המזהר נכח פני אהמ"ע. לכן כפל מלת הכהן וכתבו אחרי ואחר יבא אל המטחה. ודע כי כל עבודות חוץ המה מטמאים בגדים. והעוסק בהן טמא מלבוא למחנה שכינה. אך דוקא הני דתחלתם בפנים. כמו המשלח השעירי והמוליאים פרים הגשרפים. וכן העוסקים בפרה. שלריך להזות נגד פני אהמ"ע. אבל לפני מלורטי. הכהן אינו מתטמא. שאינו שייך לפנים כלל. וכן בטגלה ערופה. וזה מדרכי התורה. כמו שהעו"ג אינו מתטמא. וזבוב טהור. כי הטומאה הוא במקום שיש קדושה. ואכמ"ל:

בַּיּוֹמָא מ"ב ע"ב. למ"ד לדורות כה"ג מניל גמר חקה חקה מיום הכפורים. זה גופיה הטעם. דכתוב קרא על שחטי חוץ ולא יזבח עוד את זמיהם לשעירים. הוא הנפרדים משכליים הנבדלים. שהשחיתה חוץ למוקדש הוי כהקדשה לזולת השי"ת. והנה שער המשלח שהוא בחוץ. והפרה ארומה נקרבת בחוץ לר"ך

משך

חקת

חכמה

לריך שיהא בכהן גדולי שזה ענין עלול לחשוב מחשבה זרה חלילה. איזה עבודה לכה נפרדי אשר על זה דרש בספרי ולעבדו בכל לבכם שלא יהררו כהנים בשעת עבודה. לכן מלומה בכה"ג שהוא איש שריה"ק שורה עליו הוא לא יבוא לחשוב זרה. ויעוין רמב"ן קרוב לזה בן מש"כ צ"ח אחרי על עזאזל יעו"ש. והנה מלאנו חקה בסתרי הטבעי שארם המחלה בהתהרבה בדמי החולה אז יהי זה מזורי כאשר תפשט כעת הרפואה בנשוכי כלב שוטה ובחולי אסכרה ועוד מחלות שונות אשר זה שיטת ר"מ בן חרש בסוף יומא בן בסתרי החורה כי הפרה אדומה והשעיר המשלח כאשר יעשו זה משלח מצפנים וזו נוכח פתח אהמ"ש. זה מכפרי וזה מטהרי ומי יבוא בסוד ד' ודוק:

וישרף את הפרה וכו'. ספרי פס' קכ"ד שהיה בד"ן ומה פרה שאין נעשית בפנים מלאכה פוסלת בשרפתה כו' ותפסול בשחיטתן והדין טותן כו' מלאכה פוסלת בשחיטה פרים הנשרפין אי"ד שתהא מלאכה פוסלת בשרפתו. הנה זה הקורח לא יתכן רק אם נימא דשחיטה בזר כשירה בפרה וכן שרפה והפירוש ושחט אותה לפניו שיהא אחד שחט ואלעזר רואה וכן ושרף אותה לפניו אז שפיר הקורח אבל אם נימא דכהן בע"י ושם זר כשר בשחיטתן וכן בשרפתן כמפורש בירושלמי פרק שני שעירי ח"ן קורח דלכן פוסל בפרה מלאכה הואיל וזר פסול בה. האמר שם הואיל וזר כשרי לכן ח"ן מלאכה פוסלת. ואולי היו למד על קבלת פרים נשרפים והיותם כו' שתהא מלאכה פוסלת בהם וע"ז ממעט פרים נשרפים ועיין יומא מ"ב מ"ג דעל שרפה לא פליגי שיוכשר זר עי"ש ודוק:

וכבם בגדיו ואחר יבוא אל המחנה וטמא הכהן עד הערב. מרמו דהותרה טומאה בלבוש ובכ"ז כשיש לו מים לטבול יטבול. ויהיה רק בטובי' וכמו ששינו בירושלמי פ"ז דפסחים. וזה דוקא בכהן לעבודה. אבל בזר הא לא משכחת. ואם שוחטין וזורקין על טמא שרץ. גם בפסח לא הותרה בלבוש בטמאי שרץ. ודוק. או דמרמו דאם יש טמאים אחרים יכנס זה הכהן משום שטומאתו קיל. שאינו חייב על טומאת מקדש קרבן כמו דשינו בתוספתא ריש שבועות ילאו זה שטומאתן רק משום קדושה יעו"ש ודוק. או שמרמו ש"בוא למחנה ומוטר לעשות פרה שנית. שכשרה בטובי'. ודוק:

והשרף אותה יכבם בגדיו במים. הנה בכל מקום דכתבי כבוס בגדים בתורה לא נזכר

במים לבד הכא. ואולי משום דקיי"ל דאין מכבסין בגדי כהונה שנעלו. דאין עניות במקום עשירות (זכמים דף פ"ח). והנה גבי הולאת הדגן צימא כ"ג ולשיטת קדמאי גם בהרמה שם דף י"ב. צ"י שיהיו בגדים שחקים ופחותין מן הבגדים שנעשה בהן עבודה. שבגדים שבשל בהן קדרה לרבו. אל ימוזג בהן כוס לרבו. והנה שרפת כל הנשרפין כשרה בזר (ירושלמי יומא ורמב"ם). ולפ"ז כאן דהשרפה לריך להיות בבגדי כהונה נראה דמלבד דהן אסורין לעבודה בפנים משום בגדים שבשל בהן קדרה לרבו עוד נראה דשחקים כשרים בה ולכן אם הועלו מכבסין במים וכשרים לשרפת פרה אחרת. ולכן אמר וכבס בגדיו במים להראות דאם אינן זקוקין רק למים מכבסין אותם ואם הזקוקו לנזר וחיל ח"ן מכבסין אותן. ושחקים כאלה פסולים חף גם לעבודה של שרפת הפרה. וכמו שאמר הת"ק דברייתא שם בזכמים בכל בגדי כהונה. ולכן מרמו שיותר כבוס מצמים אם הזקוקו הבגדים פסולים הם גם לעבודה של שרפת הפרה. ודוק.

ומסתפינא לומר דל"י אלעזר דסברי דבהולאת דגן צ"י בבגדי כהונה. בכ"ז גלי רחמנא דבעלי מומין כשרים בהן כמוש"כ בתוס' יומא דף כ"ג ע"ב ד"ה יש עבודה כו' בן בשרפת ושחיטת פרה אדומה. אעפ"י שפסולים בזר. מ"מ בעלי מומין כשרין בהן לכן לא הזכיר בהן כהן רק ושחט אותה לפניו ושרף אותה לפניו. שיהא אחר שחט ואחר שרף. ועיין יומא מ"ב. ולכן לא נזכר ואחר יבוא אל המחנה גבי שרפה. דאינו נכנס לעבודה במחנה שכונה. ורמו יש לזה שאמר צימא דף מ"ב מידי דהוה אמראות נגעים כו' דצ"י כהונה. וס' בעלי מומין כשרים בן הכא חף שטעון ד' בגדים כשר בע"מ לשחיטה. והדבר חדש. ובפרט דגבי בעלי מומין שאינן ראויין רק לאכילה. אי"כ אכילה לא הותר בקרבנות לזבחי רק בפסח בערב. ודוק היטב בכ"ז:

וכבם האסף את אפר הפרה את בגדיו. לא נזכר כאן רחילה במים מה שבכל הפרשה נזכר. ונראה דהותרה רמזה לזה דצ"י כוונה בטבילה לתרומה ולקדש. משא"כ בחולין. ולטבילת חולין לא צ"י כוונה. ואמרו בבבלי גדה מערמת וטובלת בבגדיה דהולכת בנהר עם בגדותיה ויהא טהורה. והבגדים טהורים ולזה במעשה פרה דזוכרי כהונה הלא לריך כוונה לטבילתן כתב כבוס בגדים בפני עלמו. והדר כתב רחילה להורות דצ"י כוונה. אבל באסיפת אפרה דכשרה בזרים שהן אינם אוכלים בתרומה. וטבילתן על הרוב לחולין

משך

חקת

חכמה

קמח 295

מעבדין שאין טומאתן יולאת מגופו רק טומאת מגע והותרה בלבוש. שבלמת נפשות בני"י עיקרן טוב. רק שסבות חלוניות גרמו שזופתני השמש והיו טומאת מגע והותרה בלבוש [ולזה בחר דמללי דחפלה בלבוש]. ולכן אמרו היתה לנדה זנייהם. אף זו לזכרה שהעויג אומרים. דהגדה שטומאתה יולאת מגופה כן הם אומרים על עס ד' שטמאים בגופן והחסרוטות דבוק בתולדה שלהן ואינו מסכה חלונית ולכן אין מקרבין לישראל ואין ישראל מתערבין בהן. ודוק. וזה רחוק מרשעים ד' ותפלת לדיקים בשמפוללין עם הלבוש. ישמע גם לרשעים.

והנה מה שכתבה תורה צפ' אחרי וגשא עונו גבי אוכל נבלת העוף להורות שהוא בכרת. כדילפי בחור' עון עוין הוא. מפני שנבלה הותרה מכללה באכילה לכהנים במקדש. לכן כתב דהאוכל נבלה ונכנס למקדש חייב כרת. כמו בכל טומאה דעלמא. ויעוין שבטות פ"ק דילפי מדכתיב בה. יעו"ש. ופשטא דקרא' אס לא יכנס ובשרו לא ירחן מורה כשיטת הרמב"ם דטבו"ו שאלכ קדש אינו חייב כרת. יעוין פרק י"ח הל' י"ד מפסוהמיק' ורק אס בשרו לא ירחן וגשא עונו. ודוק היטב בכ"ו:

כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טומאתו בו. לפי המבואר בספרי (אינו לפנינו רק בילקוטי והביאורו הקדמונים) מפני שהייתי אומר אס קדמה הזאה לטבילה ילא ת"ל וחטאו ביום השביעי ואח"כ וכנס בגדיו וטהר. וצפי' המשנה ביאר רבינו דזה דוקא ביום השביעי אבל כי עבר עבר שביעי ולא הזיה אז טובל בלילה ומזה ביום וטהר. יעו"ש. לפ"ז ח"ש כי מי נדה לא זרק עליו אז אס בשביעי טמא יהיה אף שטבל קודם הזיה ואחר זה הזיה ביום השביעי טמא יהיה. ואין הטבילה שקודמת להזיה מטרתו. ואם עבר יום השביעי אז עוד טומאתו בו אבל אס זרק עליו טהור הוא. אס היה הטבילה קודמת להזיה. ודוק.

שמה יהיה לרבות טבו"י עוד טומאתו בו לרבות מחוי"ב. פירושו. דייה הוא עתיד. שפד הערב טמא ואין צידו להסיר טומאתו ממנו. ואנו יודעין שלעמיד ית' טמא. אבל מחוי"ב צידו להביא כפרתו ולהשליך טומאתו מעליו. עוד טומאתו בו לרבות שאס נטמא במת מלוה. חייב על כניסה דמקדש (מכות דף ח') וזה כתוב גבי משכן ד' טמא. שבמשכן נקרה לפעמים שהיו לריכים לטמא למת מלוה וזה משאל ואלאפן שנטמאו לגב ואביהוא. ואפ"ה לא היו רשאים לכנס

לחולין לא צפי כוונה. ויכול להיות הכבוס והטבילה כאחד. שטובל בצנדין ומחוי כמיקר. ולא נראה כמכוון לטבול. ואם כי מעלות דרבנן הותרה רמזה לזה. ועל המוזה דמיירי בנכנס למקדש כמו שכתוב את מקדש ד' טמא צפי כוונה כמו לקדש. כן צפי כוונה בנכנס למקדש. הבן:

ונכרתה הנפש היא מישראל. בספרי מפני מה עגש להלן מיתה וכאן כרת ללמוד שמיטה היא כרת וכרת היא מיתה. הגם שכל מקום אמרו דמיטה אינה כרת. היינו כמו שפירש בירושלמי בכורים. דמיטה אין זרעו נכרת או מיתה לששים שנה וכרת לגי שנה. יעוין תוס' שבת דף כ"ה. אבל מי"מ הנכרת הוא מת. וכיון בשלילה כתוב והזרתס את בני"י כו' ולא ימותו. הוא שאף מיתה לא יהא צפי ומכ"כ כרת. אס יקיימו ויגזרו מטומאות. אמנס פשוט נראה. דידוע דטומאת מת הותרה בלבוש. ורק טומאת מגע וכיו"ב. אבל טומאה היולאת מגופן לא הותרה בלבוש. וכדתינא בצבורות דף ל"ג וב"ש ה"מ טומאה שאינה יולאת מגופו כו'. ואף בועל נדה אמרו בפ"ק דיומא. דמטומאת ביתו הפרישוהו ולא מטומאת מת. דטומאת מת הותרה בלבוש ולא טומאת בועל נדה [ובירושלמי פסחים לענין מגע זב].

ומה נפלא לפ"ז. דבפרשה זו כתיב והנפש אשר תאכל בשר ונפש כי חגע ואכל כו'. ובאחרי וכל נפש אשר תאכל נבלה כו' וגשא עונו. הרי כתיב בלשון יחיד. וכאן כתוב ואיש אשר יטמא ולא יתחטא כו'. כי מקדש כו'. הנפש ואיש למטוטי לבור שדחיה הטומאה אללה. אבל בפרשה זבים. וגדה. ובעלה. ובעל קרי בסוף מזורע כתוב בלשון רבים והזרתס בני מטומאתס ולא ימותו בטמאס. משום שאף בקרבן לבור אינה נדמית טומאה היולאת מגופו. ואפילו רבים אינס טושים בטומאה. והנה בספרא ומכילתא בכמה מקומות דרשו גבי כרת ונכרתה הנפש ולא הלבוש. ומחס צפ' אחרי גבי העללה בחון האיש ולא הלבוש. וגבי דס הנפש ולא הלבוש. משום דלבוש אין נכרתין וכמו שאמרו ריש יש גוחלין גמירי דלא כלה שבתא. וא"כ בלבוש ליכא כרת צסום מקום. אמנס מיתה ביד"ש. דילוף בירושלמי לששים שנה איכא בלבוש. וכמו דור המדבר דילוף בירושלמי מהס. ולכן בפרשה זבים דמיירי גבי לבור דלא הותרה טומאה אללה כתוב ולא ימותו בהשללה. משום שכרת אף אס מחייבי ליכא בלבוש. ולכן לא כתוב ולא יכרתו. וזה נכון בס"ד.

ובזה בארנו בדרוש מה דאמר ר' אכסגדרי רלוינו לעשות רטוך אלא ששאר שבעים וש"מ

משך

חסת

חכמה

לכנס בטומאתו במקדש, ולכן כתב זה גבי משכן ולא גבי מקדש. ודוק:

שמה יהיה עוד טומאתו בו. יתכן לפרש שלבאורה הוא אמינא היכא דזב או נדה שטמאים טומאת הגוף חמורה ומשתלחם חוץ לב' מחנות. לכן שבע להו טומאה, וכי נגעו במת לא יטמאו, וכדלשכתן במחנות כ"ג שבע להו טומאה בטומאה אחת (מדרם ומגט זב, דמזב אחי), וגבי טבילת בעיק לדית אחר צירושלמי סוף מי שמתו שאין סם לטו"ק אלל חמורה. לכן אמר כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה אף אם עוד טומאתו בו. פירוש, בשעת המגע במת שיש עליו טומאה שיואל מגופו בעוד שנגע במת, דלענין שלוח מחנות חמור מטמא מת, בכ"ז בזב שנגע במת כ"ז שלא זרק עליו מי נדה טמא יהי לחייבו כרת על ביאת מקדש. ודוק:

ספרי פס' קכ"ז. ר"מ אומר א"ל הרי הוא אומר וכל הורג נפש בדבר שאינו מק"ט כו' שטמא בהיסט [גירסת הגר"א], ופירושו דר"מ לטעמיה אזיל בשבועות דף ל"א, דר"מ סבר דמושבע מפי עלמו בב"ד כו' עיי"ש, דסבר דון מינה ומינה, והכא נמי דון מינה ומינה לטומאת ערב בלבד, ולכך קאמר א"ל למילק כלל טומאת היסט מנבלה. ודוק:

עדירות פ"ו. שר' אליעזר אומר לא אמרו אלא על אבר מן החי כו' והלא קריח ומה החי שהוא טהור אבר הפורש ממנו טמא כו' אמר להם לא אמרו אלא על אבר מן החי. פירוש, דפליגי באין בו כזית, וכדמפרש הרמב"ם בפירוש המשנה, וע"ז אמר דאדרבא זה הגורם, דדבר שאיסורו בא בפ"ע, כמו נמלה, א"ל שיעור, אבל אבר מן הגבלה כיון שענין האיסור לא בא על דבר זה לחוד לא הוי בריה, כן הכא לענין טומאה אבר מן החי הלא בא טומאתו מתחלת צרייתו עליו בפרטי, וא"כ הוא בריה וא"ל שיעור, אבל אבר מן המת, טומאת המת חלה על כל המת בכללו, וא"כ אבר ממנו אינו בריה ור"ך שיעור. או פירושו, דאבר מן החי הוא עיקרו הלתימי, ולכן לא ילפינן אבר מן המת בקו"ח, דאין דנין קו"ח מהלכה, וזה דאמר לא אמרו אלא על אבר מן החי. ודוק:

ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל כי את מקדש ד' טמא. יתכן, כי הכרת הוא שהוא נכרת מתוך הכלל, כמו בשר המת מן נפש האדם, כי כמו שהרוח החייתי הוא שוכן בגוף ונמלא בכל חלק מחלקיו, ועורקיו כולם משון להרות החייתי, וכאשר יופסד אחד, או עוב לו להכרת מן הגוף, ולא

להפסיד כל הגוף, כן האומה הישראלית היא גוף אחד. משון לרוח האלקי ומשכן קדשו, ושוכן על כל איש ישראלי בפרטי, וכאשר יופסד אחד אז נאות לו ההכרת [ואולי הוא כמו כוונה שניה על משכן ד' טמא. דוק]. והנה במשכן עדין לא היו מזויים על ערבות של הנכסרות ועדיין לא היו כגוף אחד. משא"כ כיון שעברו הירדן נעשו על הנסחרות כי כל האומה כגוף אחד וזה שאמר גבי משכן ונכרתה הנפש ההיא מישראל, אולם גבי מקדש, שהם כגוף אחד, אמר מתוך הקהל, שהוא כמו הכרת אבר אחד מהוך הגוף, שכל הקהל הוא אדם אחד משון לרוח השי"ת. ודוק:

כל פרשת פרה נאמרה בלשון נסתר ויקחו, והיתה לבניי, והיתה להם לחקת עולם, משום דכולה אינה בפנים מקום שנועד שמה שמו יתב' לישראל. מקום שהכרובים פונים, מקום היחוד העליון, לכן הוי חק סתום, ומדבר השי"ת בלשון נסתר, ודוק:

הנה המג"ח סימן תרפ"ה כתב, דפרשת פרה דלשוו דואורייתא לא ידענא היכי רמיזא. יעו"ש, ולדעתי הוא מפורש, דבריש יומא יליף לענין פרישה מהך דכאשר לוח ד' לעשות לכפר עליכם, לעשות אלו מעשה פרה לכפר עליכם זה יזהכ"פ ואמר שם אי כל כל הכתוב בהן מעכב אורק המעכב לדורות, יעו"ש דף ה', ושם ע"כ אמר רשב"י במלואים שאף מקרא פרשה מעכבא, דכתיב זה הדבר אפילו דבור מעכב, אי"כ כי ילפינן לדורות גם בפרשת פרה מקרא מעכבא טרם עשיית הפרה, ונמלא בשעת עשיית הפרה מקרא פרשה מעכבא והוי אז דאורייתא, ולפי"ז גם ביוהכ"פ הוי דאורייתא בזמן המקדש, ונכון, ואולי מפני זה היה קורא בע"פ את שבחומש הפקודים, מפני שנאמר אחר מות אהרן, וכדאמר בספרי שם פס' קמ"ב, וא"כ לא היה קריאתו מן התורה, שע"ז לא נאמר כאשר עשה ביום הזה ליה לעשות לכפר כו', שעדיין לא נאמרה, לכן נשתנה קריאתה בע"פ, וכמו דאמרו על שמונה פרקים הואיל ואישתני אישתני, יעו"ש, והגמ' דאמרה טעמי אחריתא אולא לפוס מאי דלא יליף מסיני, ובפרט ר"ל לטעמיה אזיל דלא יליף מסיני, ודוק ועיין מש"כ בפ' אחרי:

רא מקום זרע ותאנה וגפן כו', לא זכר זית שמן ודבש, שכל זה היו עושהין בהמן שטעמו כלפיחית בדבש ולשד השמן, לכן לא זכרו זאת, ומשום זה נשאו המרגלים רק אשכול ומהתאנים והרימונים, ולא מן הזיתים והתמרים, שזה טעמו במן ופשוט: **ויצאו** מים רבים ותשת העדה וצבערם, דע, כי הברכה, אשר, היא בחפץ השם ובסבר פנים יפות, היא

משך

חקת

חכמה

קמט 207

היא אינה מהוללה בכמותה רק באיכותה. כי זה ענין יותר נשגב ויותר נאה. אשר במעט המזון יושבע רעבונו, ובמעט השתיה יושבר למאיו וכמו שהבטיח בצרכותיו ואכלתם לחמיתם לשובעו, שיהא אוכל קמטה ומתברך במעויו רש"י, ולכן אמרו ז"ל לא נתקרה דעתן של ישראל עד ששמעו ואכלתם לחמיתם לשובעו. שזה ענין נשגב, שבמעט המזון יספיק לנפשו, ואם יאכל האדם מזון היולא מידו של הקב"ה הוא אושר נפשו ומזון רוחני, כאשר הפליאו רז"ל, בזמן לחם אבירים, ולכל אחד הוא לפי שלמותו, כמאמרם ביומא לגדיקים כו', ולכן אילו לא שינו מאמר השם ועשו כפי מלותיו היה הברכה במים באיכות, לא בכמות, כאשר היה בזמן שהמרבה לא העדיף מעומר והיה מספיק, ושתייתם היה ג"כ ענין נפשיי, אשר בזה נבדלו מן שתיית הבהמה, אשר הוא רק לכבות חוס הלמאוי מאש הקיבה, אולם כאשר לא נתקדש שמו יתברך, אז היה הברכה בכמות, לא באיכות, והיה בו שתייתם שזה לשתייה הבהמה, וזה שאמר השם והולאת להם מים כו', ולא הזכיר מים רבים [גם בבשלח לא נזכר], והשקית את העדה ואת בעירם, ואת אפסקיה קרא [כדאמר בב"ק ס"ה על קרא דואת אשמו], היינו ששתייתם יהיה נבדל משתיית הבהמה, אולם כאשר לא עשו כפי לווי, אז וילאו מים רבים והשת העדה ובעירם, שניהן שוין בשתייתן, והברכה אינה רק בכמות, ודו"ק: **ד"ר** "אלבו פכ"ב חשב, כי חטא מי מריבה הוא על שלא קידש משה שמו, כי כאשר ראה כי העם למא למים, היה מהראוי לאיש בזה לקדש שמו יתברך, ולעשות מעלמו להוליא מים מסלע, וד' יעשה רלון לדיק ועלת עבדיו ישלים. וזוה כבר דברו החכמים וספריהם אין אתי, ובאמת ראוי להתבונן, כי לא מלאנו למשה שייעשה דבר וענין בלי לווי השם קודם בכל המופתים, ופלאות שעשה, כמו מן, ושלי, ובארי, וקיי"ם, מה שמלאנו בשאר נביאים שעשו מעלמם, והש"י הקים דבריהם, כמו הראשון היה יהושע בעמידת השמש, וכמאמר הכתוב ולא ה' כו' לשמוע בקול איש, וכן באליהו בהר הכרמל ושמואל במטה, זולת מה שמלאנו לו בדבר קרח, הלא דבר הוא, ונראה בזה כי נביא אחר שהשגתו אינה באספקלריא המאירה, ובנבואתו הוא כמשתגע, שהוא מופשט החומר ומשולל החושים, בזה הלא עין צעין נראה, כי לא חלקים הוא, ורק כחות הנבואה האלקית באים מהמשפיע הימדי, חלקי רוחות לכל בשר, לא כן משה, כי הוא נשאר בחושו ומדבר כאדם עם חבירו, וכמאמר השם פא"פ אדבר בו (ועיין ספרי ומדע), אילו היה עושה

כן, אז אמרו עליו כי הוא בעלם כח משפיע, משדד הטבע ועשאוהו לאלקי לעבדו, לכן מפני שהיה קל הטעות להמיר כבודו באל שדי, לא עשה שום נס ופלא מעלמו בלי מה שיולאו השי"ת מקודם, אחרי סבלו תלוות ורגשות בני ישראל, שידעו כל ישראל, כי הוא איש משה והוא לא יעשה דבר מעלמו בלתי השגת השם הפרטיות, העושה בצריאותו כפי חפץ חכמתו, לבד בדבר קרח, אשר לעקו כי כל העדה כולם קדושים, כעם ככהן, כקטן כגדולי, הכחישו מעלת משה ומשדוהו בדברים פתוחים, הטילו ספיקות, כי עשה כל החלוקה בכונה ולויה מלבד, אז לא חמד אותם כי יעשו במעלתו להחשיבו אלקי והראה, כי מרלון ד' עשה את כל אלה, אולם עכשו, שהראה בדבר קרח שעשה מעלמו, אז כאשר לא היה מים לעדה, מה אמרו דברי נגנן על כבודו חש, על מה שאין מים לעדה לא יחוש, אז בהעדר עשייתו מעלמו לחוש לטובתם ולגזור אומר להסלע תן מימך, היה חלול השם, לכן אמר לא תביאו כו', כג"ל לישב דברי הר"י אלבו, ועלם הדבר מושכל.

ויתבן לומר עוד צענין המי מריבה, שצעת היה מתן תורה נתעלו ישראל וראו הקולות, שהיו רואים הנשמע, וכמאמרם שהיה הדבור הולך סביבות המחנה, ואומר כך דקדוקו וכך עונשין וכך אזהרות אזהרות, והנה רלה השי"ת שכאן בדבור אל הסלע יראו בני הדבור האלקי, אשר יולא מגרונם של משה ששכינה שרויה בתוכו, איך הוא פועל בסלע, והיו רואים את הנשמע, ויהיה להם זה לחיזוק האמונה מעין המעמד הנכבד, אשר רלה השם שיהיה קודם כריתות צרית בערבות מואב, ולכך ליה שהיה גם אהרן, דהיינו תרי שושבני, [שושבניא דמלכא משה, שושבני דמטרותא אהרן], ולהורות מוסר לבניי, כי הסלע הוא מתפעל מן הדבור האלקי, והמה המרו את רוחו, והדבור האלקי לא פעל בהם, להיות נכנעים לעבודתו יתברך, ולעשות ככל מולא פי ד', ולפיז היה מהיאות כי בניי יכינו את עיניהם להיות פקוחות לראות את הדבור האלקי ויקדשו חוש הראות לראות דבר קדשו, וזה ודברתם אל הסלע לעיניהם, שיכינו עיניהם, אבל משה מכעסו על העם אמר שמעו נא המרים, ולא ליה על הכנת חוש הראות, ולכך לא פעל הדבור האלקי מאומה, והיה לריך להכותו, וזה עון למעלת משה, לא לזולתו, וזה דרך קרב לפשט לפענר, ואין לתפוס כי הדבור היה ממשה, כי זה לא יסופק, שכבר אמרו חכמינו ז"ל שכינה מדברת מתוך גרונם של משה, וזה היה להם לאות, כי השכינה היא שרויה בקרבנו וכל מה

משך

חקת

חכמה

מה שמדבר בשם השם הכל הוא כשומע מפי הקב"ה. ולכן בודאי היה בזה חזוק האמונה בלבב בניי ולא האמתם הוא פועל יולא, שלא השרישו אמונה בלבב בניי. ודוק בכ"ז:

וישראל משה מלאכים מקדש כה אחר אחיך ישראל אחת ידעת. הענין כי עם אשר מרדו באדונייהם ונתקו מוסרותיהם והולכים לכבש ארצות לא להם. מי זה עם ומדינה אשר יניחו אותם לעבור דרך ארצם. לכן הקדים כי ייאתם ממלרים לא היה דרך מרד. רק דרך הנהגה נכסית ורלוון מכוון מהש"ת. לכן יניחם לעבור דרך ארצם. ויאמר אליו אדום לא תעבור פן בחרב אלא לקראתך. פירוש שמה אני לריך ללאת בחרב לקראתך. כי תרלה להתגר בי מלחמה בעבדך דרך ארצו. ואז אני אחיה מוכרח לאחוז בחרב בידי עבדך. ויאמרו אליו כו' במסלה נעלה רק אין דברי פירוש. שלא יהיה בידי שום כלי זיון. לא חרב ולא חנית. רק ברגלי אעבורה. ויאמר לא תעבור בכל אופן שיהיה. אף אם אין חשש שמה תתגר בי מלחמה. ודו"ק:

לא נעבור שדה וכרם דרך המלך נלך כו' פן בחרב וכו'. יבואר עפ"י דתיאור צ"ב ק"י אין קילוך מועיל כלום כו'. כדי שיהא נוח לכבוש בפני בני מודים חכמים בשביל של כרמים הואיל להילוך עבדו כו'. והנה ארץ אדום היא מן עשרה אומות קיני קנזי כו'. עיין צ"ב כ"ו. והיה ירא שמה ילכו להחזיק. ולכך אמרו לא נעבור בשדה ובכרם. היינו בשביל של כרמים. רק דרך המלך נלך. שאין הילוך מועיל כלום. וכמשי"כ הוסי' שמה ע"ז קאמרי לא תעבור בי פן בחרב אלא פירוש. שלפעמים אנו נהיה לריכים להלחם זה את זה. ויהיה נוח לכבוש לפני בניי בהילוך זה שאתם הולכים. וכמו אברהם אביכם שהלך בארץ כדי שיהיה נוח לכבוש. כמו"ש בגמ'. ודו"ק:

ויאמר אליו אדום כו'. לא כתב מלך אדום (כמו בספור יפתח). כמו בסיחון. משום שהי' להן בית מועלת העם (פארלאמנט). ואמרו (בעו"ג) קטן נחתיך בגוים בזוי מאד. שאין להן מלך בן מלך. ובמקום שאין המלכות ירושה עיקר כדעת העם. לכן כתוב ויאמר אדום. וימאן אדום. אבל בסיחון שהיה ירושה לבניו. וכמו הכתיב בדברים וכן אותו ואת בניו יעו"ש. לכן כתוב ולא נתן סיחון ולא אבה סיחון:

יאסף אהרן כי לא יבא כו' כו'. יתכן דלכן מת אהרן באחד למדש החמשי. כדי שמשא יחך את אלעזר לעבודת לפני ולפנים ביוהכ"פ וכניה אכסינים. ולכן כלו השלשים יום של בני קודם אלול.

כדי שיכין ארבעים יום. ודו"ק: **וימת** אהרן בראש ההר. לא נזכר קבורתו כאן כמו שנזכר במרים ובמשה. ומזה דרשו כי הראה להם את אהרן במתתו וזה ויראו כל העדה כי גוע כו'. עוד יתכן דלדורות בני ברבוי נגדים. וא"כ תיקף היה אלעזר קדוש ככהן גדול [ול"ע אם הבגדים מקדשין שלא במקדש לכה"ג. דכלי שרת אין מקדשין אלא בעזרה. ואולי דעפ"י ד' שאני] והיה אסור לטמא לאביו והיה לריך משה לקברו ואין זה מדרך הגמוס והכבוד שיכתוב שקברו משה לא בניו. רק צפ' עקב זכר ויקבר שם. ויתכן שמה שהזכיר במרים ומתה שם מרים ותקבר שם. להורות כי השבטים היו נשואים לקובץן בארץ. ומרים לא נשאו לקבורה בארץ. אעפ"י שהיא מתה בחו"ל. מפני שקדש עיר קלה גבול אדום. ולעתיד יתן הקב"ה את קיני קניזי קדמוני. שזה אדום. עמוון ומואב. א"כ יהיה הכל שייך לא"י. ותהא קבורה בא"י. וכיו"צ אמר בכמובות ירושלמי פרק הנושא על ר' מאיר. שהיה קבור באס"א. שכסיובוא משיח יבא דידכון. יעו"ש. רק השבטים היו לריכים לטושאן ממלרים. לכן הוליכו אותן עד ארץ ישראל. משא"כ מרים מתה שם. לכן ותקבר שם. כי כסיובוא משיח הוא לארץ ישראל. לכן כתב זה ליעד אותו על כל העשר אומות. כי יתקיימו בעה"ז צ"א. ודוק: **ויבכו** אותו כל בית ישראל. פירוש. הכתוב מספר לנו בזה שלא היה כל הארבעים שנה רוחה נפש בשוגג. שהיה נגלה למחנה ליהי ויהי נפרד מביתו וממשפחתו. שאם היה הלא חזרו במיתת אהרן. מות הכה"ג. והיה להם לשמות. ודוק.

ומה דכתיב בית ישראל. ולא בני ישראל. הענין שהיה זה בשנת הארבעים בר"ח אב. והיו סבורין העם שימותו עדיין בטי' באב במדבר. ולנוחם היה להם מיתת אהרן. שגם אהרן ינוח אלל משכבותם. ולא יתמו במדבר הזה לעולם התחיה משל למלך שזרק לרורות מה עשה השליך מידו מרגליות והגביה כולם (מדרש). אבל בית ישראל המה הטף והגסים. שעליהם לא היה הגזרה. המה זכו כולם על מות קדוש ד' לבלי להביא אותם בארץ. ולעיל כתיב ויבואו כל העדה הר ההר. וכולם שלמים ועומדים לכנס לארץ כו'. שכבר כלו מתי מדבר. רש"י היינו לפי האמת שצטל מהן הגזרה. כמו שהביאו חוסי' באורך צ"ב דף קכ"א בשם ר"ת. עי"ש ודו"ק: **וישמע** הכנעני מלך ערד יושב הנגב. זה עמלק. ושינה לשונו לדבר בלשון כנעני. כדי שיהיו ישראל מתפללים להשם ליתן כנענים בידם והם אינם

משך

חקת

חכמה

קנ

אינם כנענים. רש"י אפי"ג דאם הוי ידעי שהם עמלקים היו מתפללים על עמלקים שימן בידם מי"מ לא היתה מועלת תפלתם כיון שהתפלו בטעות. ומזה יראה ההלכה הקבועה בתלמוד פרק המקבל א"ל (המשכיר) זרעה חיטי ואזל זרעה שעורי ואישתדוף רובא דבאגי ואישתדף גמי הכך שערי דיליה כו' או דילמא מני אמר אילו זרעה חיטי הוי מקיים בי וסגור אמר וכו' שאני לא בקשתי מהשי"ת שיללחני בשעורים אלא בחיטין. וכוון.

אורם יתכן כי עמלק ידע כי הוא נאסר לבני ישראל להלחם בו שהוא מאדום רק הכנעני נחשב לבני ישראל כאילו הוא שלהם. וארנו מוחזקת בידם. וכל ההבטחות היו על ארנו. אי"כ התפלה איננה רק לבוונת המתפלל שכפי שמכוון לבו. כמו שאמרו ברה"ש. אי"כ יתשוב שהוא כנעני שעליו הבטיחן השם. ולא יכוונו לבדם לתפלה כלל. ולזה אמר במדרש אמר הקב"ה אין זה אסור עליכם כבני עשו הרי הוא לכם ככנענים שנאמר בהם כי החרם תחרימם. לכך נקרא כנעני. ודו"ק:

יידר ישראל נדר כו' אם נתן חתן העם הזה בידי כו'. פירוש. דעד עכשו היה מנהיגם בנסיים. המלרים נטבעו וכו"ו. ואם חלילה נטו מעט מדרך הישר. מיד היו מושפלים ומנולחים. וכבן שסמוך על שלחן אביו שבעלמו אינו יודע דרך לפרנסתו. ולא לכבוד הוא לאומה. גם תמיד בלי מנוח. שכאשר ראה כי נסתלקו העננים מיד צא להלחם. לכן בקשו שיפשו השם חסד שיגלחו במערכות המלחמה הטבעית. ויתראו לעיני העמים כגבור ביום קרב. וזה אם נתן חתן את העם בידי בדרכה של מלחמה טבעית. ודוק. וכמו שערב לאחד מבית המלך כאשר ירוויח במסחר יותר מכל מחמדי עיניו. וזה מכוון דברי הנביא והי' לך ד' לאור עולם ואלקין לתפארתך. פירוש. דשם הוי' שמורה על ההנהגה הנסיות זה יהי' לך לאור עולם. ואלדיך. שזה מורה על כל הכחות הטבעיים זה יהי' לתפארתך. שגם בהנהגה הטבעיות תלליח ותלא כגבור ביום קרב. ודו"ק:

התפלה כו' כי דברנו בד' ובך. פירוש. דנשיא שמחל על כבודו אין כבודו מחול. ות"ח שמחל על כבודו מחול (כחובות ט"ז). משום דמעלת החכם הוא קנין עלמין דבוק לנפש. ובה לא נגרע מעלתו. כי הכל יבינו מעלתו וחסרונו. אבל נשיא הרי מעלתו אינו רק ענין נקמה מהסכמת המנשאים אותו. ואם הוא ימחול הלא יוחשב מעלתו כאחד הנקלים. ולכן במחלוקת קרח לא היה ביד משה

למחול על כבודו. כי החטא היה שאמרו כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנאלו כו'. ואמרו כי מעלתם אינו רק הסכמי ואי"כ אין בידו למחול. ולכך לא התפלל עליהם. אבל כאן אדרבא. החטא היה שהשוו עבד לקונו. ושפתו משה להבורא יתברך [עיין רש"י בשם מדרש]. ואי"כ הגדילו מעלתו. ושפיר יכול למחול. וזהו התפלל כו' כי דברנו בד' ובך. הרי הגדלנו מעלתך. ואי"כ תוכל למחול והתפלל כו'. ודו"ק:

והיה אם נשך הנחש את איש כו' ומיה. פירוש. משום שהשי"ת אמר כל הנשך וראה אותו ומי' לכן אף אם היה חולה מסכה טבעיות והיה קרוב למוות. אם נשך אותו נחש והביט אל נחש הנחושת היה מתרפא ושם לבוריו. לכן היה שמחה לאיש כזה אם נשך אותו נחש. לכן כתוב והיה בלשון שמחה. ולא ויהי. ופשוט:

בהפמרה. ועתה ד' כו' הוריש כו' את אשר יורישך כמוש אלוהיך אותו תירש. נוהר מלאמר את אשר הורישך. שלא יתן ממש לע"ז רק אמר שלפי טעמתך את אשר יוריש לך כמוש אותו תירש. וכפי האמת שלא יוכל להוריש באמת לא תירש מאומה. ואמר ואת כל אשר הוריש ד' בלשון עברי. שמידו ירשנו כל. ועיון ט"ז יור"ד סימן קמ"ז בזה:

בלק

יובא חלקים אל בלק לילה כו' ויחר אף חלקים כי הולך הוא. כי באה הנבואה בלילה מסופקת ומלוכשת בכה המדומה. אשר ברוב עפותיו כוזב. ואין ספק מוליא מידי ודאי. והוא אמר לו לא תלך. לכן חרה אפו כי הולך הוא. וגם כמד מאתם הלוי של לא תאור את העם. ופשוט:

הקדמונים נתפלאו על נס פתיחת פי האתון. מה תועלויות היה בנס גדול כזה שנראה רק לעיני שרי בלק. ועיין ראב"ע. והנראה כי מה שחש השי"ת שלא יקלל בלעם. האם עקימת שפתיו והוא מעשה. אם הוא יתברך יברך מה לנו כי יקלל. והתירון האמיתי לדעתו. כי ראה השם להטיל אימתן של ישראל על כל מלכי ארץ ישראל וכל מלכי הגוים. אשר לא יבואו לעורר קרב ברבבות אלפי ישראל. לכן בבלעם שהוא היה נכבד בכל הגוים ומלכותם. והיו שואלים פיו ואחרי עלתו לא שינוי. אם איש כמוהו יחזה נשגבות ממעלתן של ישראל. הלא לא יקום רוח באיש. ויהממו כל הגוים מפחדם ושאתם. וכאשר היה קן כאשר אמרה רחבי. ויתכן כי כוונה

משך

בלק

חכמה

כוונה לזה וכי נפלה אימתכם עלינו כו' כי שמענו את כו' ואשר עשיתם כו' ושמעתי וימם לבבנו שהוא מפני שמענו את אשר עשיתם ושמעתי מפני בלעם את אשר עוד תעשו לכל הגוים לכן וימם לבבנו שאף שהיו אז דבוקים בשם יתברך ככו' לא רלה השם שיפרכו קרבי שהשטן מקטרג כו' וכמו שמלאנו בעמלק ובעמי ועוד פן יפלו הנלחמים מצטמונם ויכשלו בזאת וזה היה ענה עמוקה מחכמת הבורא יתברך להפיל אימה על הגוים בדברי נביאם בלעם הקוסם ולכן חשש השם פן יאמרו העמים כי בני ישראל שחדו מכספם הון רב לבלעם כי יאמר עליהם חזיונות כאלה למטען יפחדו מהם כל הגוים ובזאת בדה זה מלבו והכסף יענה מפיו לכן הראה השי"ת פליאה עמומה ענין האתון לפני כל שרי בלק רבים ונכבדים מאד ענין יולא מגבול הטבעי להראות כי השם או מלאך השם מדבר עם פיו ומה שהוא אומר הוא אומר בדבר השי"ת ויביא מזה התועלות הנרלה כמו שצארכו והבן וזה שאמרו בסוף ואם תגידו כו' והיינו הוא דבר זה שהטמינו ופחדו שלא יודע לאיש שבו יחזור רוחם שרוחם שמתפחדים מהם:

זך שלש רגלים. רמוז רמזה לו אתה הולך לעקור אומה שמוגנת ג' רגלים. פירוש. דיראה קרייני וכל הזכרים רואים פני השכינה ואתה אף המלאך איך רואה ועוד דעל דרך פלא הוא כמו שהאריך הרשב"ץ בתשובותיו ודו"ק:

יירא משם קלה העם. שבת דן מאסף לכל המחנות והוא פסל מיכה ונכשל בעגל וכו' שלט עמלק. ע"ז אמר כי מראש לורים אראלו פירוש. זכות אבותיו מסייעתו כו' וזה מי מנה עפר יעקב דן נחש עלי דרך. ועפר לחמו. וזוחל עלי עפר. וזה רובע שהוא דגלו וראה שמשון שנהרג כמוהו ע"ז אמר תמות נפשי מות ישרים פירוש. של שמשון. וכבר מלאנו לחזיל בסוטה י"ד בלעם חגר כו' שמשון בשתי רגליו וזה עפר יעקב. והבן היטב ככו':

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. לא רחוק הוא לומר. שכוון את הרביעי של ישראל. והוא יהודה רביעי לפולדה ולכן אמר תמות נפשי מות ישרים המה שבטי ישורון ויהי אחריתי כמוהו שבמיתתו היו עלמותיו מגולגלין בארון עד שנחפלו עליו משה אבל באחריתו גדל מכולם שמלכות נחתימה בזרעו עד עולם. והבן:

בפעם שני לא הגיד בלעם לבלק הכן לי בזה שבעה מזבחות. משום דבלק הבין מדעתו דכמו שעשה בלעם הראשון כן לריך לעשות בפעם

שני אבל בפעם השלישי שלקחו ראש הפעור. ועבודתו בצווי לכן לא ידע אם יזבח למבוזין עד שאמר לו בלעם בנה כו' כו'. וכן אמר ר"א בסנהדרין. מנין לזבח למבוזין. יעוין רש"י שם דבעי קרא לחייב זבח לפעור ומרקולים דהוי מבוזין. יעו"ש:

הנה בשתי נבואות הראשונות נאמר שוב אל בלק. משום שנאמרו אל בלק. שהזכיר שמו בהם מן ארם כו'. שמע בלק. אבל האחרונות לא נאמרו לבלק. וטעמו. משום דדבר בהן על מלכות דוד. כמו ותנשא מלכותו. מחך פאתי מואב. ודוד היה מרות שצאה מבלק מלך מואב. ולכן לא דבר לבשר אליו הטוב לו: **רא** הביט און כו'. פירוש. שחטא העגל אינו מביט לאון כללי והראיה שד' אלקיו עמו ותרועת מלך בו ומוליאם ממלרים הללו עובדי ע"ז כו'. ואפ"ה הוליאם ממלרים. ופשוט:

ותרועת מלך בו. בגמ' רה"ש אלא מלכיות תלת הוא דהוין ד' אלקיו עמו ותרועת מלך בו ויהי בישראל מלך ד' ימלוך לעולם ועד. וכתב הגאון (הביאו הר"ן). דגמרא לאו בסידרא דקראי נקיטי ולא דבוקא נקטיה והכי נהיג בסדורי. ובזאת נראה דהגמ' בדוקא נקיטי דתפסו סדר ד' מלך ד' מלך ד' ימלוך לעולם ועד. שהיה קודם ואחר זה העבר. ואחר זה העתיד. לכן ד' אלקיו עמו ותרועת מלך בו. שהוא ההוה הקודם ואחריו זה ויהי בישראל מלך. שהוא העבר. ואח"כ ד' ימלוך בעתיד. והטעם שהיה מושג בזמננו הנוכחי המבט המוחשי ומזה יש לו דין קדימה על העבר. שאינו רק צכח הזכר המלייר בזמננו מה שכבר היה. והעבר קודם להעתיד אשר אינו מוגדר בהשכל בליור מדוקדק ואמיתי כהעבר רק משוער ועקרו צכח המדמה. וזה צדור מלך השגתי. שהוא רק על ידי השכל הנקנה המחוסף על עלמותיו והשגתינו מובאה באמצעות החושים המובילים התנועה והידיעה המועתקת ממסובב להסבה. ובאמצעות הזמן המוחש המוגדר על ידי הגלגלים אשר אז ההוה מוחשי והעבר מושכלי מאשר שלט עליו החוש. והעתיד מלייר בלי חלה עליו המבט המוחשי כללי. לכן הקדימה לטוב מפני שההשגה בו נתעלמה יותר ומדויקת ואמיתית מאשר בהשגה העברה. וכן העבר להעתיד. ולפי חזק ההשגה וההרגשה בא סדורו כן. וכן סדרו בתפלת יוה"כ"פ כאמור אנכי כו' מוחה פשעך למעני זה בזה. ונאמר מחיתו כעב. זה בעבר. ונאמר כי ביום הזה יכפר כו' בעתיד. הרי גם לענין

כפרה סדרו כן.

אולם אלא הבורא יתעלה. האללו אין השגתו מתוספת על

על עצמותו ועלמותו עם השגתו אחת. כמוש"כ רבינו בס' המדע הלכות יהיה פ"ב ה"י ואללו אין הזמן המשוער מביא עליו ידיעה שהזמן אללו כנבדל מן הנבראים. שהמלאך תלוי במליאותו וברצונו. שהוא חדשם אחרי ההעדר והאפס. והוא מביט על כל דברים העתידים במצב והשגה נוכחית בעל ההוה בהשואה גמורה. כמוש"כ בתוס' יו"ט פ"ב ר' משה אלמושינוני על משנה הכל לפיו והרשות נתונה לכן מלדו הסדור הקדימה להעבר והעתיד להוה. מלדו שהוא הוא נקודה קטנה בלתי מתחלק והעבר והעתיד הוא נלחיות ששם שאין ראשית לראשיתו כן אין אחרית לאחריתו. ויכול לאמר עליו בהחלטה. שכאשר היה כן יהיה והעתיד אללו במשך זמן הצלתי מוגדר ומשוער בעתיד כאשר היה בעברי. ולכן כאשר מדבר הכבואה בשמו יתברך מלדו אמר (ישעיה מ"ד) גה אמר ד' מלך ישראל וגואלו ד' לבאות. זה מלדו יתברך אני ראשון. זה העבר. ואני אחרון. זה העתיד ומבלעדי אין אלדים. זה ההוה. הגה סדר ההוה במאוחר שהוא בלתי משך כלל כמוש"כ. אמנם שם מ"ח אמר שמע אלי יעקב וישראל מקראי שישמעו וישגו אני הוא זה ההוה אני ראשון ואני אחרון. שהמבט ההוה אשר הוא מורגש ע"י המוחש הוא יותר בחזק ההשגה. לכן הקדימו כמוש"כ. וכן במ"ג אחס עדי נאום ד' למשן תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא. זה ההוה המורגש שעליו אמר אני הוא ועליו אמר ותבינו. כי הוא מורגש בבינה המתפשטת בלב לפני לא נולד אל שעליו אמר תדעו. ואחרי לא יהיה זה העתיד אשר אין מוגדר בהמדע רק עליו אמר תאמינו. וזה לפי ההשגה של הנבראים. ודוק כי הוא עמוק. **ר"פ** האיש העליונים אשר המה נבראים והשגתם מתוספת. רק זה ההבדל בין העליונים להתחתונים. שבהעליונים מתעלם ידיעה אללם מה שנקנה להם. עד שאין חסרון והעדר אחרי זה בידיעתם. ונתעלם השכל הנקנה בעלמותם ממש והוא מורגש אללם כמו ההוה. לכן אמרו כשעמדו ישראל על הר סיני שנעשו כמלאכי השרת ואני אמרתי אלקים אחס. ולכן אמרו אלמלא לא נשתברו לוחות לא נשתכחה תורה מישראל שנאמר תרות על הלוחות (ערובין נ"ד). וה"כ אלל הנבראים האיש העליונים מרגישים העבר כמו ההוה. ולכן העבר קודם שהוא יותר במשך הזמן על ההוה. שהוא רגע בלתי מתחלק. ולכן אמר ר' יוחנן בירושלמי סנהדרין פ"ק אין הקב"ה עושה בעולמו דבר עד שנמלך צב"ד של מעלה מ"ט אמת הדבר ולבא גדול אימתו חותמו של

הקב"ה אמת בשעה שנמלך צב"ד של מעלה. משום שמפרש ר"ל אלף רישא דאי"צ מ"ס באמצעיתא תי"ז בסופה לאמר אני ד' ראשון כו' ומבלעדי אין אלקים כו' ואת אחרונים אני הוא. הרי הקדימו העבר להוה והוה לעתיד. וזה כפי ההשגה אלל האיש העליונים. שהעתיד לא ראו. כי רק העבר הוא מורגש כהוה. ואין ידיעתם בעתיד מוקפת בהעבר והוה. לכן העבר קודם להוה. והוה קודם להעתיד. ולכן האלף קודם שהוא עברי. והמ"ס קודם. שהוא ההוה. ואח"כ העתיד. שאין זה כפי ההשגה ממנו יתברך. שהעבר והעתיד קודם להוה. ואין כפי ההשגה אלל התחתונים בעלי ההעדר וההשכחה. שהוה קודם להעברי. רק כפי ההשגה אלל האיש העליונים. ולכן אימתי חותמו של הקב"ה אמת בסדור הזה בשעה שנמלך צב"ד של מעלה. כפי ההשגה אלל העליונים. והמש"ן יתפלא. כי ר"ל שינה סדר הפסוקים להראות אמיתת הדרוש וסדר ומבלעדי אין אלקים באמצע. ודוק.

יש"ם בירושלמי מהו אמת אי"ר בון שהוא אלדים חיים ומלך עולם. פירוש. כי אמיתיות הוא דבר שאינו תלוי בשום דבר. וזה הבורא שהוא לבדו מחויב המליאות. וכל הנמלאים תלויים ברצונו. וכמו שביאר רבינו בריש ספר המדע וכוון לדברי הירושלמי. וזה מקרא מלא בירמיה יו"ד וד' אלדים אמת [למה ש] הוא אלדים חיים ומלך עולם. ולכן אמרו על ראש דברך אמת. ששלש תיבות בראשית ברא אלקים סופי תיבות אמת. התי"ו שהוא של העתיד. והאל"ף שהוא על העבר קודם למ"ס שהוא נגד ההוה. שאז ביום ראשון עדין לא נבראו מלאכים. כדאמר צב"ר. ולא היה שום דבר. אי"כ האמת כפי השגה מלדו יתברך העבר והעתיד קודמיט אל ההוה. ולכן התי"ו והאל"ף קודמים למ"ס. וזה ענין נפלא מורה על אמיתת הדרוש שביארנו בס"ד. ודוק;

בעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא כו'. פירוש ע"ד פשט כי בעת. כעת. הזאת והמלכ הנוכחי שהחרימו סיחון ועוג ועמידים עוד לנקום ממדן וממלכי כנען יאמר ליעקב כמו על יעקב. ולישראל פירוש על בית יעקב וישראל יאמר ראומה פעל השם [וכמו צדק ששכח לו בעולמו] התבוננו גבורותיו ונפלאותיו. מה שפעל השם. כי הנה עם כלביא יקום כו'. שהלביא כששוכב אינו ניכר מאומה וכשיקום רואין מי הוא. כן העם הזה הלא היו עבדים. דאפילו על אנשי ביתם לא שלטו. ופתאום כלביא יקום וכארי יתנשא [שאין העור מהשתחפות ממלכות אחרים רק מעלמו] וכמו הארי שאינו

משך

בלם

חכמה

שאינו קודם זולתו לנצורה] ראו מה פעל השם ביה. כי אין זה סדור טבעי רק השגחה פרטיות מאלקי כל. וחסר מלת ראו! כאשר ידוע דרך הנחות. וזה שהקדים תחלה אל מוליאם ממלרים בו' כי לא נחש ציעקב ולא קסם בו' שאין בהפלאים של ישראל שום נחש או קסם רק כח השי"ת. והמשך המליצה כך כחושפות ראם לו פירוש השם לישראל. כי לא כח נחש ציעקב ולא חושפות קסם בישראל. כעת יאמר על יעקב ועל ישראל ראו מה פעל אל הן עם כלציה יקום וכארי יתגשא בו'. והבן כ"ו:

ויהי עליו רוח אלדים. עד הנה לא זכה לרוח ד' והיה מדבר בלשון המדבר לעלמו כמו מן ארם ינחני בו'. אבל כאשר זכה בשביל כבודן של ישראל שהשרה עליו רוח ד' דבר בלשון הסתר על עלמו. כמו נחש בלעם בו'. וקרא את עלמו בשמו. מה שזכו המדברים ברוה"ק. ודבר לישראל בלשון נוכח ששם פניו לישראל שבמדבר:

וירם מאנג מלכו. האמת כרש"י דנקרא קודם שטולי. והיא נבואה פרטיות על מלך ראשון שבישראלי. שאולי שיתפוס אנגי. שכל הנבואות של בלעם אינן נבואות פרטיות ומזרשות. לכן התפלא הנביא ואמר עמי זכר נא בו' ומה ענה אותו בלעם בו' מן השמים עד הגלגל למטן לדקות ד'. הפליג הנבואה שהי' בשמים עד הגלגל. זה אנג שסוּף לפני ד' בגלגל. ואמר במה אקדם בו' הירלה ד' באלים. שזה הרעיון אמר שמואל בגלגל החפץ לר' בעולות בו'. ודוק:

דרך כוכב מיעקב. זה דוד. וקם שבט מישראל. פירוש מצנימין שטולר כשנקרא ישראל זה אהוד שהרג מואב ועלון מלך ושאלו שהרג מואב. כמושיא וילחם סביב בו' במואב' י"ד. וכיו"ב דריש בשומר טוב סימן כ"ב:

דרך כוכב מיעקב. כתרנומו שמלכה הוא דוד. ועליו אמר ומחן פאתי מואב וקוראו כוכב. שכוכב הוא ספרא דחמה (סוף שבת). וכן דוד חבר ספר תהלים ופירש דברים שהתורה סתמת. כמושיא במיר פ' בא הרבה מעשים כחב משה בתורה סתומים ובא דוד ופירשן. יעוש ודוק:

ויצמד ישראל לבעל פעור. כתב ישראל ולא העם. משום שגם הנשים נלמדו. ראב"ע. ויתכן משום דעובד מאהבת אדם פטור ממהיה כדסבר רבא. לכן אמר וילמד ישראל. שמלך השכל נתעור אחרי העו"ג. לא מלך התאווה בלבד. וכמו שאמרו בגמ' בתר דאביקו ביה. ודוק.

ודע לאחרי מעשה דשטים. דלפי המדרש עזר

עליהם לזרותם בארעות. היה להם אחרי זה דין גירות חדש. והיו לריבים מילה שמלן יהושע וטבילה והרלאת דמים זה היה הפסח. וזה שאמר בגמ' פרק הערל מלו וטבלו ועשו פסחיהן בטרהה וכמו גר והם ילאו בפסח. כמו במתן תורה שהקריבו שלמים. ודוק: **הנצמרים** לבעל פעור. במתניתא תנא כלמיד ע"י אשה ואילו ואתם הדבקים בדר'

אלדיכם דבוקים ממש (סנהדרין דף ס"ד ע"ב). הענין דתנן בגמ' ערוזין ס"ט ארם מכס ולא כולכם פרט למומר בו' מן הבהמה להביא בני אדם הדומין לבהמה מכלן אמרו מקבלין מפושעי ישראל. הענין דתאווה יש לבהמה. כמו תאווה האכילה. תאווה המשגל. תאווה נעימות וכיו"ב. ואין זה מפעולות השכל אשר ניתן ממרומים. ולכן אמרו בריש סוטה אין אדם עובר עבירה אח"כ נכנס בו רוח שטות. והיא עשה מעשה בהמה לכן קרבה שטותים. כי השכל לא יתאווה לענינים גשמיים. משא"כ עובר ע"ז ובעל דעות משובשות אשר זה אין מנפש המתאווה רק הוא דבוק בצנפי. שהטעיות והשיבוש בצנפי. לכן ע"ז מלטרף למעשה. כי הנפש המתשבה הוא אחד מסגולותיו וכשנגמר במחשבתו הוא חקוק בו. משא"כ העבירות שמלד נפש המתאווה. שלא נגמרה תאוותן עד שלא אל הפעולה בזכות הבהמי אשר הם הפועלים. ולכן במגדף כתיב עונה בהי' שהעון דבוק בצנפי ונחקק בו עלמו. ולכן מקבלין קרבנות מפושעי ישראל. שסבת חטאיהם שדומין לבהמה. שהשכל אינו כובש את התאווה. והתאווה עושה שלה כבהמה. שאין לה שכל להתגבר על התאווה. אבל מומר ששבו ע"י. שזה אינו בא מסבת נפש הבהמי. הוא משובש בשכלו והוא אדם מוטעה נחמטט מקרבנות. שאינו אדם ככה. שחלק האדם הוא הנפש. אינו דומה לנפש הישראלי. אולם לבעל פעור הלא הע"ז היה מן התגברות התאווה. שנכנס לקובה וילדה משקה אותו יין ואומרת השמיעי לי והיא נועלת ואומרת פעור עלמך. אי"כ היה זה מפעולות התאווה. אבל לא שבש בשכל. לכן עמד פנחס ויפלל על אלה יפלו כ"ד חלק מישראל. שהמשובש בצנפשו הלא עוני בצנפשו. ונכרת נפשו מקהל ישראל. אבל כאן שהנשיא שבהן הוא לא יכול לשלוט בילדו. ומתגברת התאווה באה הע"ז. אי"כ הנה מישראל. וע"ז יפלו בו' לזה אמר הגלמדים כלמיד ע"י אשה. שהוא רק להרבות הון בעיני בעלה. וכמושיא אין אשה מתקשטת אלא לבעלה. כן היה רק מתגברת התאווה. אבל ואתם הדבקים דבוקים מלך השכל. כי השכל נובר על התאווה. ומי אסור בתאווה כנפש הישראלי. סוגה בשוטיים. לכו

ובמזרש. בדיון הוא שיטול את שכרו. הביאור דכתיב אמרו ללדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. והענין דיש שני עיני מלות מלה אחת לנקוס בעושי רשעה ולהדיק פועלי און שלא ילמדו אחרים ממעשיהם והמה לא יפריחו פרי רשעתם זכרם ד' קהל ישראל, וכמו שאמר ראב"ש קולים אני מכלה מן הכרם בענין כזה ליכא השכר בעולם הזה. רק שמור הוא בעולם הגמולי כיון שלא עשה טוב בעולם המעשה. לא כן הני מלות. אשר המה מפעלות חסד וטובה. באלו אוכל פירותיהן בעוה"ז. וכמו שזנו חכמים בריש מפנין. יושיש וזה שאמר אמרו ללדיק כי טיב, אם הוא לדיק שמושה רק טוב. בזה האופן אוכל פירותיהן בעוה"ז. לא אם הוא לדיק שמושה נקם ומקנא ודן עושי רשע [וכן בבלי] וידוע מה שדרשו ז"ל על מה לך פה אליה, ולכן כאן שפנתם עשה מעשה נקם ודקר בזמיתו אל בטן האיש. הלא מלה כזו. שהיא קנאה לכבוד ד' ולמטן שלא יאמרו התיירו פרושים את הדבר ולא יאורו את לבב ישראל מד' בהזנותם עם זנות נכרי. הלא ענין כזה משלמות יאות רק בעולם הגמולי. לא כן עשה השי"ת כי נתן לו פירותיו בעוה"ז. וזה הוא שבתחת החלה המגפה. ויעמוד פנחס ויפלל. שעשה פלילות עם קונו ויעלר המגפה. איב היה זה הלל נפשות כלל ישראל ופקוח נפשות רבבות ולמוד זכות על כלל ישראל. אשר על הדן את חזירו לכף זכות אמרו. שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז. לכן אמר הקב"ה בדיון הוא שיטול את שכרו. שהשיב את חמתו מעל בני ישראל. שעלר המגפה. לכן הגני נתן לו את זריתו שלום. כן ביאור המדרש לדעתו. ודוק:

רבן אמור לו הגני נתן לו את זריתי שלום והיתה לו ולזרעו אחריו כהונת עולם. הביאור עפ"י מה שפירש רבינו בהקדמה לפהמ"ש. שכל ההבטחות שהבטיח הקב"ה לאדם יכול להשתנות ע"י החטא. וכמו שפירש יעקב שמואל יגרום החטא אבל מה שמבטיח ע"י נביא אינו יכול להשתנות ע"י החטא. אם נאמר במאמר מוחלט. לא ע"י חטא. ע"י"ש דפ"ח. וזה שאמר השם פנחס כו' השיב ולא כליהי כו' פעולה קיימת לדור דורים. שהסיר העין מן כללות ישראל. לכן אמרו. פירוש. אתה תאמר לו לא שאני אומר לו. אעפ"י שהיה נביא. כמו שכחב [לפני ד' עמו]. והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. שלא יגרום החטא ולא יוכל להשתנות ע"י שום סבה. שכן מלאנו שאף צבית שני היו כהנים גדולים

חמה

לכן קבר משה מכפר על עון פעור. כמו שאמרו סוף פ"ק דסוטה. משום שמי הוא כמשה אשר התגבר שכלו עד כי בטלו כוחותיו המתאיים ופירש מאישה. ודוק. **והנה** בעגל למה משה אל שבע הלוי. שיהרגו איש את בנו כו' לא כן בעגל פעור. כי אז כבר הוקדשו לשם יתברך ולעבודת המשכן. ואם יקראו בעובדי העגל המה כנוגעים. שיאמרו שעבור עלמם עושים כן. שאם אין מקדש אין לוי וכהן. ולא יהיה קדוש השם מזה. לא כן בעגל. שאז היו במעלתם כשאר העם. והכל אמרו דרק לש"ש כונוי. וכאומר האומר לאביו כו' כי שמרו אתרתיך כו'. ויתכן שמשום זה בפנחס שלא נתכהן ומאה מיתות ולא קנאה אחת שאמרו כהנים והוא לא נתכהן. ולא"כ ההרגש הטבעי יתפון אשר יתבטל מעלת כהונה. לכן עשייתו היה לש"ש. וזה אשר אמר קנא לאלקיו לשמו יברך בלבד. ודוק. **וזאת** התשובה שהשיב השי"ת לדוד (בשמואל) הנה לקחתך מן המה מאמר הלאן כו' ועשית לך שם גדול. ולפיכך אם תבנה בית יאמרו שזה לחזק ממלכתך ולהגדיל שמך בשם קדוש מקיים הדת ולא לש"ש. אכן זרעך אחרך אשר הכינתי כו' הוא יבנה בית לשמי. ויאמרו כולם שהוא לש"ש. דלהחזיק המשרה בידו אינו לר"ך. שהיא ירושה אללו. ודוק:

פנחס

פנחס בן אלעזר בן אהרן. הענין דפנחס עשה שני דברים. האחד שהרג ישראל בשביל נקמת כבוד ד' שלא יתחלל. וזה קלאין המקנאין לכבוד המקום והאומה פוגעים בו. השני שהפקיר את כל העוה"ז וקנא לטובתן של ישראל. וכמו שאמרו ויעמוד פנחס ויפלל שעשה פלילות עם קונו על אלה יהרגו כ"ד אלק מ"שאל. ויעוין סנהדרין מ"ד. והנה הראשון מלאנו באלעזר. שכן כשמת אהרן. וגסתלקו העננים וחזרו לאחוריהן. ועמדו בני לוי ולחמו. והרגו ישראל למטן כבוד ישראל והקב"ה. כדאמר ריש יומא בירושלמי. וכתוב ונשיא נשיא הלוי אלעזר בן אהרן. הרי בלווי נעשה זה. וזה שיחסו הכתוב בן אלעזר. ובאהרן אמרו רז"ל שרצה להרחיקם עד יום מחר עשה העגל. מוטב שיחלו הכרחון בו. ואל יאבדו ישראל. הרי מפני תועליות ישראל השליך כל חלקו בעוה"ז לאהבת ישראל. לכן יחסו הכתוב בן אהרן כו' והיתה לו ולזרעו אחריו וכו' תחת אשר קנא לאלקיו. שהרג ישראל עבור כבוד הקב"ה. ויכפר על כו"י. זה כפרת דברים שעשה פלילות עם קונו לתועליות האומה ולאהבתה. ודוק:

משך

פנחס

חכמה

ממנו וכדאיחא בספריי משום שיאמר ע"י משה שהוא נביא, והוא קיים לעולם. ודוק:

ובכרושין דף ס"ו. וכן גרושה וכן חלולה דעבודתו פסולה מ"ל כו' והיתה לו

ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם בין זרע כשר בין זרע פסול, והפירושי דבני משה נרחקו מן הכהונה מפני שבניו היו בני בת יתרו (ראב"ע), ולכך בני אהרן שהיו מיוחסים בכהונה מפני שהיו בני בת נחשין, ופנחס היה בן בת פוטיאל, לכן גם הוא לא נחכהן עד שהרג את זמרי, ולכן אמר פנחס בן אלעזר בן אהרן כו' לכן אמור לו הנני נתן לו את בריתי שלום, דבחר אביו אזיל, שהוא מיוחס, ומה שאמו מצנות פוטיאל זה אינו פוסל בכהונתו, והיתה לו ולזרעו אחריו כו' בגדר הזה, אע"ג שאמס תהיה גרושה או חלולה אין החסרון שבמעלת אמו גורמת לו לחלל עבודתו, דבחר אביהם אזיל, שהוא במעלתו אין חסרון (והוא לא נתחלל), ועיין ב"ב דף ק"ט בזה, ודוק.

והנה עפ"י מה דדריש בספרי והיתה לזרעו אחריו ברית כהונת עולם, שקאי על כהונה גדולה, אי"כ קמ"ל הפסוק, דבן גרושה שלא נודע, מלבד שאם עבד לא חלל, אלא אף אם היה כה"ג ועבד עבודת כשהיה כה"ג דלא כשר, בשאר כהן, כמו עבודת דיוהכ"פ, ג"כ כשר, ולכן אע"ג דכתיב דרך ד' חילו על חללים, צ"ע גם הך קרא דזרעו אחריו להכשירו למפריע לכה"ג, ולכן ס"ד אמינא, דאפילו בע"מ נמי, קמ"ל שלם, ולא כשהוא חסר, וכן מפורש במכות דרך לענין ערי מקלט, פליגי אם מתה כהונה או בטלה כהונה, אבל לעבודת כה"ג לא מבטל כהונה, יעו"ש, ועיין בירושלמי תרומות, דסבר ללמאן דמפיק מצדק ד' חילו לא אמרו אלא בקדשי מקדש, [וזה דלא כהגמ' פסחים ע"ג דתרומה איקרי עבודה, יעו"ש.], ובזמן שבהמ"ק קיים, וכהן מקריב, נראה דוקא בכהן שאינו בע"מ אם אכל קדשי מזבח אינו משלם, אבל בע"מ שאכל קדשי מזבח, ונודע שהוא בן גרושה משלם קרן לכהנים, וזה נדחו דברי הבתי כהונה, הובא בשו"ת רע"ק סימן ע"ה לגבי וא"ו קט"י, יעו"ש היטב ודוק:

וידבר משה ואלעזר הכהן אתם כו' לאמר, עיין רש"י וראב"ע, ויתכן, כי במספר ראשון

לזה ד' שיקחו ראשי העדה נשיאי השבטים להמנין, כמו שאמר ריש נשי, אולם כעת אשר נשיא שבט גרם ליפול ע"י כ"ד אלקי מישראל נפסלו כל הנשיאים ממדרגתם, וא"כ כשהיו הנשיאים הם היו המדברים אל ישראל לדעת המנין, אולם כעת הם המדברים

אל ישראל בענמם אודות המנין, ולכן אמר להלן וידבר משה אל ראשי המטות, וזה לכבדן ולפייסן, ודוק:

מבן עשרים שנה ומעלה כאשר ליה ד' היואלים מארזן מלרים, יפלא למה ליה להזכיר מה שהיה, הלא עכשיו ליה אותם, ונראה, דהמכוון דהם דברו שלא ימנו אותם במנין, שאסור למנות ישראל אם לא ע"י דבר אחר, וכאן מנו אותם ע"י מחלית השקלי, שהיו חייבים לקרצנות הלבור, ואולי לזה כוון רש"י, וילי ברש"י כמו שנאמר כל העבר על הפקודים כו' יתן תרומות ד', ויעיין סוף ברכות דדבר דוד:

בני מנשה כו', יאיר בן מנשה לא חשיב, לפי שרש"י פירש לקמן סוף מטות על ויקרא אתהן חות יאירי, לפי שלא היו לו בנים קראן בשמו לזכרון, ולכך כאן שחשיב למשפחות, הוא משום שהזכיר

ארה בני אפרים למשפחותם, הוא משום שהזכיר קודם מנשה ואפרים, לכן שייך לשון אלה, ובשבט דן כתיב ג"כ אלה בני דן למשפחותם, משום שבכל הפרשה כולה כתוב ה"י החנוכי, שחתם שמו על שבטי ישראל שלא שלטו בנשותיהן, והמה כולם מיוחסים, שאין השכינה שורה אלא על מיוחסים שיבשראלי, ואחת היתה ופרסמה הכתוב שלומית בת דברי למטה דן שהיא זוגה, והמקלל ה' מומרי, לכן אמר אלה בני דן למשפחותם, שהם היו כשרים, ולמשפחות אביהם, שמשפחת אב קרויה משפחה, ודוק: **וידבר** בני בלע ארד ונעמן, שב"ב ויגש לאמר שלבנימין היה בן ארדי, רק שהם לא העמידו רק מתי מספר, וככללו ונכללו במשפחת ארד בן בלע, לכן לא כתוב לארד משפחת הארדי, שגם בני ארד בן בנימין היו במשפחה זו, ופשוט:

ארה משפחת דן למשפחותם, וכן בגפתי אלה משפחת גפתי למשפחותם, לא כתוב כן בכל השבטים, ונראה, דהכתוב מספר דהעם צבו למשפחותם, ופירש ביומא דעל עסקי משפחותם, על מה שנאמר להם קרובות, כמו אחות אביו וכיו"ב, ויתכן דרובם היו מבני דן ונפתלי, כי היו חוששין פן לא יתחתנו עמהם שאר השבטים, כי היו מזיזין בני השפחות, ואולי נכלל במה דאמרו במדרש, ששלשה שבטים שמרו יחסן במלרים, יעו"ש, ולזה אמר, כי שבטים אלו צ"ל היו שומרין יחסן משפחותם, שלא היו נושאין קרובות במדבר והיו שומרי תורה, ודוק:

אך בגורל וכו', ספרי פס' קל"ב אך בגורל ילאו יהושע וכלב, פירשו, לפי דכתיב עפ"י שמות מטות אבותם ינחלו, והיינו עפ"י יולאי מלרים [ולפי שהפקודים הראשונים מתי (עיין ב"ב)], משא"כ יהושע וכלב

וכלל שלח היו במנין השני שבמנין ראשון היו ולא נטלו למטות אבותם ולכך לא נחלו חלק בארץ עפ"י הגורל. וזה מדוקדק בלשון רש"י ז"ל. ודוק:

וימת נדב ואביהוא לפני ד' בהקריבם כו' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר כו'. מד"ר פ' אחרי אומר ר' מאיר וכי במדבר סיני מתו אלא מלמד שמהר סיני נטלו איפוסין שלהן למיתה משל למלך שהיה משיא בתו כו' הריני מערבב שמחת בתי כו'. יתכן עפ"י דרכי המדרש כן דבפ' קדושים ר' ברכי' כו' ואתה מרום לעולם ד' לעולם ירך בעליונה בנוג שבולס ביד יושב דין בזמן שהוא נותן דימוס מקלסין אותו ובזמן שהוא נותן הפיקלא אין כל בריה מקלסת אותו מפני שהן יודעין שיש שטף בדימו אבל הקב"ה אינו כן אלא בין במדת הטוב בין במדת הדין ואתה מרום לעולם ד' פירושי דאם לבשר ודם יחטא אדם הורגו לפי המשפט אבל מה שיש לער לאביו שאין לו בן זה שלא במשפט אך בחנם לא כן במהימ' הקב"ה אם מעניש לאחד כולם חייבים הבן חייב והאב ג"כ וזה שיש שטף בדימו שבמדת ביד יש אחד מה שאינו חייב וכובל העונש ולכן נדב ואביהוא שנתחייבו מיתה מהר סיני שאכלו ושחו ויחזו אלקים אבל הער לאהרן לא היה צדיק לכן המחין עד כאן שזא אהרן לכפר בעגל חטא העגלי וגם הוא חייב הער לכפר על עון העגל שטשה משא"כ אז עדיין לא היה חייב אהרן. וזה ובנים לא היו להם הא אם היו להם בנים לא מתו בשביל שהבנים לא יהיו להן אבי ואי משום לער אלעזר ואיתמר שמתו אחיהם [שהן לא נתחייבו לא בעגל ולא במדבר סיני] ויכהן אלעזר כו' שהיה להם עליו ע"י זה שנתהוו כהנים במקומם ולכן מתו בני אהרן. והבן: **וידיין** פקודיהם שלשה ועשרים אלף כל זכר מבן חדש ומעלה כי לא התפקדו בתוך צ"י כי לא נתן להם נחלה בתוך צ"י. הקדמונים נחפלאו מדוע שבט לוי היה מעט במספרו נגד שארי השבטים. וראית שנותנים טעם שבת קול אמרה וכאשר יענו אותו כן ירבו וכן יפרוץ והם לא היו בקושי השעבוד לכן לא היו בכלל כן ירבה וכן יפרוץ. אבל מדוע לא נתרבו במדבר חמוה כי במנין הראשון היו שנים ועשרים אלף. ורש"י הביא מן הירושלמי דיומא שנהרגו ממנו כמה משפחות. אולם לדעתי יתכן כי לו נחכנו עלילות והיה לופה ומביטי כי שבט לוי לגיון של מלך לא ינחלו נחלה רק ערי מרגש בתוך צ"י ואם בני לוי יהיו רבים במספרי הלא ילשקו מדוע נגרע חלקם וגם על צ"י יהיה כבד הדבר

לכלכל עם גדול כמוהו וכאשר מלאנו צבני יוסף שלטקו כי ד' ברכם בעם רב. והמקום לר להם לשבת. לכן היה מחכמת הצורא לבלי הרבות אותם ע"ד הנסיי רק יהיה מספרם צדך טבעי והיו כ"ג אלף מבן חדש ומעלה. ויתכן לכלול זה בכונת הפסוק ויהיו פקודיהם שלשה ועשרים אלף כל זכר מבן חדש ומעלה לכן היה מנינם מבן חדש כי לא התפקדו בתוך צ"י. שמנינם היה מבן עשרים ולמה היה מנינם פחות כי כן רק כ"ג אלף במספרי כי לא נתן להם נחלה בתוך צ"י לכן היו מעטים במספר ולא חלה עליהם הרבוי המופלג מצרכת אלקי. ודוק. ובמנין ראשון היו נמנין מבן חדש כדי לפדות הבכורים מבן חדש. לכן לא היו נמנין בתוך צ"י. ודוק:

ותעמדנה לפני משה כו'. סרס המקרא ודרשהו כו' לכוון בצמח"ד היו יושבין מיס מולקין כבוד לתלמיד במקום רב כו' הא דפליג רבו יקרא כו' (ב"ב ק"ע). גראה דפליגי בהא דבריש אלו דברים אמר דהלכות הגעלת כלים נשחכה ממשא. ובספרי אמר דבא לחלק כבוד לאלעזר בחיי. לכן לזה פליג ליה רבו. זה משה יקרא לכן חלקו כבוד לאלעזר כו'. ודוק:

ודוא לא היה כו' בעדת קרה כי בחטאו מת. יתכן דהיו דרשניות והיו ידועות שהרוגי צ"ד נכסיהן ליורשין. הרוגי מלכות נכסיהן למלך ומשה היה מלך כמושיא ויהי ביטורון מלך. ואף שלא נטלו שבט לוי חלק בארץ. יתכן דהיה נותן לישראל בעין יפה שליו ולכן אם מה בחטאו מן המפעילים או בשביל מקושש פנים ביום השבת נכסיו ליורשין. אבל עדת קרה שהרעימו על משה להסירו ממלכתו הוי כהרוגי מלכות. ולכן אמרו לא היה בעדת קרה. ודוק: **ואם** אין אחים לאביו ונתתם נחלתו לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה. עיין בזה ותראה כי קלרה התורה כי זה אין סביר לומר דלמי האב קודמים לאביו כי הלא קודמתם מלד שהן אחים של אביו ואך יכול להיות זה שאביו ימיה ואחי אביו יורשים אותו וכן בגמ' אחי האב לא לריכי קרא אחי האב מכח מאן קא אהו מכח אב קאי אב ירתי אחי האב וע"כ דהתורה מדברת על לך הסדר שהשת העולם שכן ימות אחרי אביו וישית ידו על עיניו וכיון שהוא מת כבר מת אביו ואביו אביו וכן אמרו לתני הבנים את האב דאתחולי בצורעניתא לא מתחלינין כו' יעו"ש. וא"כ כי אמר קרא ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו הוא על אחי אביו קאמרי שלהם יתנוהו ואמר קרא

משך

פנחס

חכמה

רלו עושין דין כו' ואמר רב חסדא לא שני אלף ביום אבל כלילה אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין דהויל עדים ואין עד נעשה דיין והנה במכילתא ובתו"כ פ' לו אמרו כל הדברות שדבר עם משה לא היה אלף ביום שנאמר ביום דבר ד' למשה בארץ מצרים ביום לותו וזה שאמר והיתה לבני לחקת משפט שרלו עושין דין ולא מצי לומר לבד הגדול אזילנא ואימתי דוקא ביום כי אין דין אלף ביום כאשר לוח ד' את משה הלא כל הלויין וכל הדברות לא היו רק ביום כן משפט לא יהיה אלף ביום אבל כלילה הרי זה כעדות ולא משפט ודוק. ומה דריש בספריי שכאשר לוח ד' את משה בע"פ וזה כפי הנדרש לחכמים סדר נחלות שלא ככתובי דבע"פ נאמר הקרוב קרוב קודם. וזה שאמרו מבאן נתנה רשות לדרוש יעו"ש ודו"ק:

וראית אותה וגאשפת אל עמך כאשר נאסף אהרן אחיך. מבאן שנחמה משה למיתתו של אהרן. פירושי דמשה עדין עומד ומשמש במרום רק אהרן הניח בן כמותו אלעזר ולא נאמר בו מיתה כדאמר גמרא על דוד (צ"ב) אבל משה לא הניח בן כמותו וא"כ א"כ בו לא יאמר מיתה הוא ענין נעלה ממות אהרן וכן היה ודו"ק:

ספרי פס' קל"ח. ראצ"ע אומר צד' מקומות כו' ומה תיל אלף אומר לפניו כו' ואם לאו כו'. דריש לאמר לשון לא אומר (עין פסחים מ"ב). והיינו שאם לא חששה בדברי הודיעני הן או לאו: **ורפני** אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים. לפלא כי כאשר נתבונן בכתובים נראה כי בימי השופטים שאלו לו במשפט האורים וכן בימי שול ודוד. ואחרי כן בבית המקדש לא מלאנו ששאלו בעת לרה או בעת מלחמה רק לכביא שאלו כמו בימי יהושפט הלא דבר הוא וראוי לעמוד עליו. ומלאנו לחז"ל פרק בא לו אין שואלין אלף כה"ג שהשכינה שורה עליו ומדבר ברוה"ק ולא היה בבהמ"ק איש כזה בעת לר להם. ובה יבואר לנו פסוק בדה"י ב' כ"ז בן שש עשרה שנה עוזה ויעש הישר בעיני השם בכל כו' ויהי לדרוש חלקים בימי זכרי' המבין בראות האלדים ובימי דרשו את ד' הללויה האלדים פירושי שזכרי' היה כה"ג והיה מדבר ברוה"ק ושכינה שורה עליו ולזה אמר ויהי לדרוש אלדים בימי זכרי' המבין בראות האלדים הוא באורים ותומים וכמו שאמרו אורים מאירים דבריהם תומים שמתמים דבריהם ובימי דרשו ד' הללויה האלדים. ולזה אמר בדברי הימים א' ה' ויוחק הוליד את עזרי' הוא אשר כהן בבית אשר

קרא שהם קרובים אליו ממשפחתו והוא מאזיבה הוא אזי אזי אביו שלא נתרחקו ממשפחתו ומשפחתו יאמר על מולדת אב המשפחה והוא הוא אבי זקנו שהם בניו והוא בן נכדו ומלד זה הם קרובים והמה כשני קיום הזולאים מן המרכז שהקו השני מיתחם אל הראשון כמה שילא מן המרכז שזה ילא איכ המרכז קודם אליו לירש אותו. ונמלא דחוי אבי אביו המה קרובים אליו מלד שהם ממשפחתו הלא לור חובבו ממנו הוא אבי אביו הלא קודם לאחי אבי אביו כיון שכל קורבתם מלד שהם מאזי אבי אביו ולא נתרחקו ממנו וקרובים לו איכ אזיבה הוא סבת הקורבה והוא קודם וממש כדמיון הקוין והמרכזי שאין לפרש ממשפחתו קאי על המת והוא על אביו או אבי אביו ואחי אביו אביו קרובים אליו מלד שהן אחין הלא היה לו לומר הקרוב למשפחתו שמשפחתו יאמר על מולדת אבי המשפחה וכמו שאמר לחזרון משפחת החלזוני כו' שכל מולדתו שהוליד יקראו על שמו וכיון שאמר ממשפחתו ודאי דכיון שהם קרובים מאזיבה שהוא המשפחה והמה בניו והמת בן נכדו וכיון שעילה קורבתם הוא מאזיבה נמלא דאזיבה קודם אליהם שהם תלויים באזיבה ואזיבה קרוב מלד עלמיו והוא כדמיון העילה והעלולי שהעילה חיו תולה בעלול והעלול תלוי בו. וכיון שאזי אבי אזיבה קודם לאחי אבי אביו נמלא דהוא הדין אביו של מת קודם לאחי של מת והלימוד העיקרי הוא שקורבת האחין אינה קורבה בעלמותה רק באה מלד האם לענין דין נחלות. בינה זה. וע"ז אמרו בספרי נתנה תורה לחכמים דעת לדרוש כל הקרוב בשאר צדד הוא הקרוב בנחלה. והקבלה עם פשט הכתוב תואמים יחדיו לא יפרדו: **ונתתם** את נחלתו לשארו הקרוב אליו וירש אותה פירושי כי אם אחי אביו המה נטלין פשיטא שירשין משום משמוש שאזי האב יורש צקבר להנחיל לבניו וצני בניו (ועין תשובות רע"ק סימן ק"ג) אבל כשאין כאן רק אחי אבי אביו וא"כ הוא איחפלב דרתי ולמר בר רב אשי כשר לערות עיין צ"ב קכ"ח ע"א. וא"כ סד"א שאינו כמו ירושה וחוזר ביובלי קמ"ל דתורת יורש הוא. והדברים ארוכים במחלוקת הפוסקים. אם משום משמוש או לא. ודוק:

ודירתה לבני לחקת משפט כאשר לוח ד' את משה. זה לא מלאנו דוגמתו שהש"ת יאמר למשה והיתה לבני לחקת משפט כאשר לוח ד' את משה. והנראה עפ"י משי"א ב"ג דף ק"ג והיתה לבני לחקת משפט אורעה כל הפרשה כולה להיות דין וכדרי' שלשה שנכנסו לבקר החולה רלו כותבין

בנה שלמה בירושלים, פירוש הוא אשר כהן ששאלו ממנו באו"ת, כי הוא היה מדבר ברוה"ק והשכינה שורה עליו ועורר, הוא זכרי, כמוש"כ רש"י סס. ונכון. **וּרְפָא** כאשר תעוין בסדר עולם זוטא תמלא י"ח כ"ג שמשו בבית ראשון ואלה הם: לדוק, אחימען, אביתר, יאחז, יוריב, יהושפט, יודע, פדיה, לקיה, יואל, יוחם, אוריה, נריה, הושע, שלום, חלקיה, עזרי, שריה, יהולדק, הכי י"ח כהנים ויולדק לא חשיב, לפי שהלך בגולה וא"ש מה דאמר הגמ' ביומא זה מקדש ראשון שעמד ארבע מאות ועשר שנים ולא שמשו בו אלא י"ח כ"ג ועיין מש"כ בתוס' סס. ולפלא שלא זכרו דברי הס"ע זוטא. וז"ע. אמנם מש"כ לעיל הוא גמרא ערוכה בטובה משמתו נביאים הראשונים בטלה או"ת ופליגי מאן נביאים ראשונים יעו"ש. ולפי מסקנת הגמ' פירושא דקרא ויהי לדרוש כו' המבין בראות האלדים קאי על או"ת וכן מסיק בירושלמי בשם ריב"ל. יעו"ש. ודברי רש"י התמוהים שם, שפירש זכרי, הוא בן יודע הנהרג בימי המלך יואש, ועיין חזקוני, נראה, דרש"י מפרש ויעש הישר בעיני השם ככל אשר עשה אמליה אביו ויהי לדרוש אלדים, פירוש אמליה בימי זכרי המבין בראות אלדים, שאמליה היה שר לבא בימי יואש אביו והיה נשאל לזכרי, בעל אחותו, אבל כשמלך עשה הרע בעיני ד' בהשתחוה לאלהי אדום, וזה לא רחוק שקאי הכל על אמליה. ופרש"י נכון. ודו"ק:

רְחֵמִי לאשי. הנה הלחם סועד לבב האדם ומקשר הנפש להגוף, כן הקרבנות מקשרין משכן כבוד השם עם עמו ישראל, לכן נקראים לחם, וכתוב ברמב"ם הלכות שבויות נשבע שלא יאכל ז' ימים הוי שבוית שוא, לכן בתמיד ובפסח שכתוב כאלה תעשו כו' שבעת ימים כתוב לחם, שהוא מקיים משכן הש"ת תוך ישראל, כמו הלחם המוכרח בתוך ז' ימים, ובשלמים צ"ו ויקרא כתוב לחם אלל לאן לא אלל בן בקרי משום דמרמו שמוחר פסח הבא מן הכבשים ועוים, שחקרו לאכילה בפסח, ולכן נאכל בטומאה ממנו מקריבין שלמים, ודו"ק:

בְּרַחֲמֵי בעי מי קרינין ויעלו עולות כבשים כו' או אידי ואידי פרים. פירוש בתוס' דל"בא דמ"ד עולת תמיד הואי דאישתני יעו"ש, והקשה הטור"א בא"ח דנבעי אס ויעלו עולות עופות כו'. ולק"מ עפ"י מה דמבואר בספרי כאן עולת תמיד העשויה צהר סיני כו' כשם שעולת התמיד טעונה נסכים בן עולת הר סיני ריה"ג אומר כו' לריח ניחוח הקישיתיה ולא לנסכים, ובשופות ליכא נסכים וע"כ דאו פרים או

כבשים, ומדמעטיה קרא מנסכים מזה יליף ריה"ג דאיה טעונה הפשט ונחומ. ודו"ק: **עֹרֶת** שבת בשבתו. העולה מכפרת על הרהור הלב (ירושלמי סוף יומא). וחטאת מכפרת על מעשה של חטא. והענין כי כאשר נגדר האדם ממלאכת רשות, מלאכת עבודה, אז אינו מזוי לבוא לידי חטא, לכן בשבת אשר האדם נגדר מכל מלאכה ועבודה אינו בא לידי חטא ואינו לריך להביא חטאת, רק שהרהור מותר בכל מילי דרשות, כמו שאמרו שבת קמ"ט. לכן לריך להביא עולה, שבוה מזוי לבוא לידי עבירה וחטא, לכן אמר עולת שבת בשבתו, לא כן ביו"ט, שהמעשה של רשות, אוכל נפש מותר, לכן מייבס להביא חטאת. ודו"ק:

וּבְרֵאשִׁי חדשים כו' יצטרון עשרון סלת מנחה בגולה כו' לבצא האחד. בגולה פרשה כתיבא לבצא האחד לשבעת הכבשים, וכאן בר"ח לא סיים לשבעת הכבשים. והנראה, דמרמו לנו מה שלימד לנו יחזקאל, כמו דר"ש במחוט דף מ"ה וביום החדש תקח פר בן בנך וששה כבשים כו' מגין שאם לא מלא שבעה יבא ששה כו' ואפילו אחד ח"ל ולכבשים מאשר תשיג ידו וכן קמ"ל כאן דאם לא מלא רק כבש אחד שמביא אחד, לכן אמר לבצא האחד לחודיה, אטפ"י שאין כאן רק אחד, ועיין היטב בתוס' שם ודוק, וכפי הגרלה דמזה דר"ש ר"מ שהיו שני עשרונות במקדש, ורבנן לחי עשרון.

וּפְּוֹךְ חזי דבראש חדש שני פרים בפסח שני פרים, בשבועות שני פרים כתיב לפר האחד ולא מסיים לשני הפרים, לבד צחג הסוכות כתיב לפר האחד לשלשה עשר פרים, לאיל האחד, לשני האילים, והיינו כמו דאמרינן במנחות מ"ה דתג כמשפט כמשפט כתיב בהו, וכן אמרינן בסוכה דף מ"ז הפרים והאילים והכבשים מעכבין זא"ז, וכרבנן דפליגי על ר' יהודה, לכן ע"כ מוכרח להיות שני אילים, שלשה עשר פרים ודו"ק כ"ז. וכנן:

וְשַׁעִיר עזים אחד כו' על עולת התמיד יעשה, דר"ש צפ"ק דיומא דשני מילי דחטאת על עולת התמיד כו'. והנה לרבנן דפליגי על ר"ש אה"מ נראה, דמרמו לנו הכתוב דאברי מוסף של ר"ח ניתנין מחלי המזבח ולמעלה, מה שכל אברים של תמידין ומוספין ניתנין למטה מחלי המזבח, כדי לפרסם שהוא ר"ח, יעוין סוכה דף ג"ה, ולכן קמ"ל אפי"ג דתמידין קודמין למוספין ואברי עולה קודמין לחטאת. ככ"ז גם אברי השעיר נתנין למעלה מחלי המזבח למעלה מן התמיד, וזה על עולת התמיד שהוא

משך

פנחס

חכמה

שהוא למעלה מן חברי התמיד יעשה. ודו"ק: **חמאת** לר'. הביאו כפרה עלי על שמעתי את הירח חולין ס'. פי' דאמרו במ"ר פ' בראשית לא נברא להאיר אלא גלגל חמה כו' שעתידין לעשותן אלוות כו' ומה שהם שנים מתכשין זה את זה כו' וכו"ג אמרו בשלש שעות ראשונות שמלכי מזרח כו' ומשתחווין ליומה כו' כו"ט. ומי גרס להטעיות שצוהדין לחמה מה שהוא המאור הג' הפועל היותר גדול בעולם. אבל אם היה שזה אור הלכנה לאור החמה לא היה הטעיות. ולא היו צוהדין לחמה. לכן ישראל בני אברהם שעקרו ע"ג מעולם. המה מזווין ליחס כל מפעלות הטבעיים ליוצרים ובוראים האחד ולעקור עו"ג. ועל כל הפעולות לתת תודה להיוצר אשר שכן שמו במקדשו. וע"ד זה בעלרת שידונון בפירוט האילן והשמש הוא הפועל היותר גדול בפירות. שחמו משגל. ליחס זה אל השי"ת לזה להביא שמי הלחם עם חטאת על הוראה זו. ובית ישראל הם המשלימים בדיעת השי"ת ואחדותו והשגחתו אשר הטעיות מעו"ג ליחס להשמש אשר הוא מוכרח כגרון ז"ד חולבו. ודוק. ולכן הגם כי ביום הברורים לא נזכר חטאת. ככ"ז גבי שמי הלחם כתוב חטאת להוראה הנ"ל: **ובחדש** הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח לר'. בכל מקום דכתוב הקרבת פסח כתיב בין הערבים וכאן לא כתוב משום דדריש בספרי (והבא בירושלמי פ' תמיד נשחט) הא דכתוב כאן בתמיד קרא יתירא ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. פירוש ולא פסח שני אע"ג שבא מן האלף אינו שני לקרבן תמיד רק אחר התמיד הוא קרב. איך ידענא דזמן הקרבנו הוא בין הערבים אחר התמיד. ובירושלמי פרק מקום שנהגו הלכה ו' על משנתנו הלילה ב"ש אסרין וז"ה מתירין כו' הא יום אסור אר"ל כו' יום פסח הוא לר'. פירוש. שאסור במלאכה אף קודם בין הערבים. לכן לא כתיב בין הערבים ודו"ק.

ויתכן עוד לזן בתירא דאמר פסח ששחטו שחרית כשרי. ובין הערבים הוא בין שני הלילות. היינו ביום י"ד. פירושו ברור. דבין הערבים בזמנו האמיתי הוא מבי ינטו לללו ערב. רק דאינו מעכב. אע"ג דתנא ביה קרא כמה זימני משום דמתקיים בין הערבים בזמנו הכלמי מדויק בן שני הלילות. ולפי' מדויק היטב הא דכאן כתיב וחדש הראשון בארבעה עשר יום. פירוש. ולא כלילה לחדש פסח לר'. ולא כתוב בין הערבים דאינו מעכב רק שיהא ביום. ובאמור כתיב. בחדש הראשון

בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח כו' ולא כתוב יום. שמתקיים בין הערבים בין שני הלילות. ואמנם במדבר שקודם ירושה וישיבה לא כתמיבו בפסח יעוין קדושין ל"ח. רק ששמו עפ"י הדבור. איך אם יקיימו כההלכה. שיעשו מבי ינטו לללו ערב כשרי. אבל אם לא יעשו כפי הדין. רק יקריבו צבקר. ועל אופן זה לא לזה השי' להוראה שעה. רק שחור כאלו הקריבו בשנה אחרת קודם שעברו הירדן. והפסח פסול והיו שלמים. לכן כתוב בארבעה עשר יום כו' בין הערבים. פירוש. שמוכרח להיות ביום בין הערבים. היינו כמזבנו הפסטי מבי ינטו לללו ערב. ואם לאו פסול. ודו"ק.

הנה בתוספתא וירושלמי פסחים פליגי אם ניתן להם לישראל לבנות בית הבחירה. היינו שניתן להם רשות לבנות בהמ"ק וכמו שה"י בימיו ר' יהושע בן חנני (מ"ר פ' תולדות). ואם ניתן הרשות אחר הפסח. ונבנה בהמ"ק קודם פ"ש סבר ר' יודא. דהלבור עושין בפסח שני דאם הן עומאים עושין הראשון. אבל כיון שלא היה בהמ"ק עדיפא מאילו היו זבין בפסח ראשון. ואכמ"ל. ומציא מייחוקי. המלך שטישה הלבור לעשות פסח שני יעו"ש היטב. וכיון שלא יכלו לטור הבית הראשון הוא כמו שלא נבנה עד לאחר הפסח. ונראה לי דזה אי דריש חזקי' מה דכתוב וחדש הראשון כו' פסח לר' ובחמשה עשר יום לחדש הזה. ולא כתב בחדש הראשון וכתוב הזה (דלא כמו בחדש השביעי). וכן כתוב באמור. הוא להורות דאם כל ישראל לא היה להם בית הבחירה בניסן. ואז עושין כל ישראל הפסח בחדש השני. וזוה הזמן שכל ישראל עושין פסח בחדש השני גם כן אז עושין כל ישראל חג המלות בשני שבעת ימים. אף ע"ג דפסח שני של יחידים נאכל על מלות רק כלילה ע"י. אבל כשכל ישראל עושין אותו אז עושין חג מלות שבעת ימים. לכן כתוב ובחמשה עשר לחדש הזה. פירוש לחדש שנעשה הפסח מכל ישראל. אז חג המלות שבעת ימים. אף אם הוא אינו בחדש הראשון. רק בי"ד של חדש השני. אז בט"ז הוא חג המלות שבעת ימים. לזה עשה חזקי' חג המלות בחדש השני וכמו דכתוב בדברי הימים ויאספו כו' לעשות חג המלות כו'. ודו"ק בזה:

חג שבעת ימים מלות יאכל. לא כתוב שום דבר רק קרבנות. ולכן לא כתב סוכות רק כאן משום שכתב אלה תעשו לר' במועדיכם כו' ולשלמיכם שקרבין תוך החג. יעוין תמורה י"ד ע"ב סד"א דתודה ממי מציא תוך חג הפסח. דמשעה שהקדיש אינו עובר בכל

בבל יראה. וכי עבר אחר זריקה. והותרו לאכול. סדי"א
 דמלוא דאכילה קדשים דוחה ל"ת שיש בה כרת דחמץ.
 דאיכא נמי לאו דל"ת. לכן אמר שבעת ימים מלות
 יאכל ולא תודה נאכלת. ואינו מצויא תודה בפסח.
 ישוין בינה י"ע ודו"ק. וכפי הנראה דמגלה לנו הטעם
 שנתרומם נפש הישראלי עד כי כל מה שאוכל השבעת
 ימים הוי מהפסח ואל"ך כמו שירי מנחה ואסורים לחמץ.
 וזה שאמר משה שבעת ימים תאכל מלות על הפסח ודו"ק:
ביום הראשון מקרא קדש. לפלא שכל הפרשה
 כתוב מקרא קדש יהיה לכם. ובעלזת תהיה
 לכם. לצד ביום ראשון של פסח לא כתוב יהיה לכם.
 והנראה שגא' להורות שלא נטעה ממה שכתוב לא
 ילין לבקר זבח חג הפסח הא כל הלילה כולה ילין.
 באמת הוא חלבי חול ואין קרבין ביו"ט. אע"ג
 דהבשר נאכל בלילה. מ"מ דמו כבר נורק בחולי. וכמו
 דפר"ך בפרק תמיד נשחט ירו"ש. וזה בא להורות.
 דהוא מקרא קדש אע"ג שאינו ללרנכס. וזהו אעפ"י
 שאינו לכם. לכן כתוב מקרא קדש. והוא כי אף
 הפסח אינו נקרב חלבי ביו"ט. ואעפ"י שהוא לר"י ודו"ק.
ובזה א"ש מה שבפ' אמור כתיב ביום ראשון של
 פסח מקרא קדש יהיה לכם. הוא מפני שס'
 נאמר על פסח ראשון שעשו במדבר. והמשכן
 הוקם בראשון למעשי בראשית. והוי פסח בשבת.
 וחלבי שבת קרבין ביו"ט. וא"כ היה הפסח קרב בליל
 יו"ט ולכן כתיב יהי לכם הא לרבי גבוה מותר. ודו"ק.
 וזה יבאר מה שלא כתוב שם יהיה לכם שבשביעי
 של פסח. משום שבשביעי הוה בשבת. ואין חגיגה וראיה
 דחמץ אותו. לכן אף ללרבי גבוה אסור. אולם מה
 שלא נאמר בפ' אמור בראשון של סוכות ל"ע עוד
 בזה. ולפי דברינו הוא כמו שאמר לכם הוא לדברים
 הנוגעים אליכם יהיה מקרא קדש לצד מלאכת אוכל
 נפש. ודוק בכ"ז:

והקרבנתם אשה לר' פרים כו' ואיל אחד ושבעה
 כבשים ב"ש תמימים יהיו לכם.
 כתוב בראשון לצד בתמימים יהיו לכם בלא וא"י.
 ונראה משום דעשרה קרבנות יש כאן בעולה פרים
 שנים ואיל ושבעה כבשים. וכל ז' ימי הפסח מקריבין
 אותם. סדי"א דהוה שבעים כנגד ע' אומות. וכמו
 פרי החג דאמרו סוף סוכה. לכן אמר תמימים יהיו
 לכם ולא לעו"ג. ופשוט:

תמימים יהיו לכם ומנחתם. דריש במשנה בפרק
 ט' דמנחות. דכולת שהליתיה פסולה וכן
 שמן שרוי של שמרים כו' פסולים כבעל מוס. ירו"ש.
 וזה מהסמיכות. ונראה דגם דהמנחות והנשכים דבטי

שיהיו ממשקה ישראלי. המותר לישראל. נפקא לן מהך
 סמיכות דכתיב יהיה לכם ומנחתם. ולכם בטי הימר
 אכילה לישראל. כמו דרשנין גבי אחרוני. כמו דפי'
 בתום' שם דף ל"ה. ומוה ידענא מה דתניא זבחים
 דף פ"ח אין מציאין מנחות ונסכים מן המדומע
 ואיל' מן הערלה כו'. דבטי לכם. ולפי' א"ש מה
 דכתבא גבי פסח ובגבי יום הכפורים תמימים יהיו
 לכם ומנחתם. דבששה עשר צנין קרב העומר. אע"ג
 דלהדיוט אסור. ישוין מנחות דף ו' ע"ב. וכן ביוהכ"פ
 דאסורין לאכילה להדיוט משום זמן דיוהכ"פ. לכן הוי
 אמינא דבהם לא בטי בקרבנות שלהם שיהיו ראויים
 לאכילה להדיוט. לכן אמר קרא תמימים יהיו לכם
 ומנחתם. דיהיו ראויים לאכילה להדיוט. וטרפה וערלה
 וכלאי כרס פסולין לקרבנות ולמנחות ודוק:

עשרון עשרון תעשה לכבש כו'. בשום
 מועד לא כתב תעשה רק כאן
 בפסח. נראה דמלמדנו דלפת העשרון ביום ראשון
 דפסח קודם הקרבת העומר ודאי באמן הישן. דחדש
 אסור להדיוט. רק בימים האחרונים אחר הקרבת
 העומר הוי אמינא דבאין מן החדש כמו להדיוט.
 לכן אמר תעשה שיהיו כל עשיות שוין (כדדריש ריש
 התדיר). דלגבוה בטי שיקריב שתי הלחם. הגם דמנחה
 חדשה שתהא חדשה לכל המנחות ידענא. אפשר דהויא
 דדוקא למנחות הבאין בפני עולמן לא גלל זבח. או
 יליף לן. דהך דרשינאו בין עומר לשתי הלחם אינם
 מתירין השתי הלחם והעומר שלא כסדרן. דאם יתירו
 נמלא דאחר הקרבת העומר יביאו מחטים חדשים. ואין
 כל העשיות שוין. ודוק:

מרבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד. וי"ך
 טעם מדוע לא כתוב עולת הבקר בטיס
 מקום רק גבי פסח. ויתכן עפ"י מש"כ האחרונים.
 דהעיקר דבמזין שעות כהו"ק. ש"כ שעות נחשבין
 ליום וי"כ שעות נחשבין לילה. וזמן תפלה הוא עד
 שני שעות קודם מלות לא זמניות. אי"כ עד ד' שעות
 מיחשב בקרי. כדאמרו פרק תפלת השחר. ואי"כ בריש
 תקופת ניסן. היינו ניסן דתקופה. שאז היום ולילה
 שוין. וכמו שאמרו בפ' כילד מעברין דף כ"ו בתקופת
 ניסן ותשרי. ואז מכוון ד' שעות ביום משעה שהאיר
 המזרח. דכיון דהיום והלילה שוים. והוי עדיין בקרי.
 אבל בשאר חדשים שאין היום והלילה שוה יכול להיות
 שהאיר המזרח ד' שעות אחר מלות הלילה. נמלא דעד
 עשרה שעות אחר מלות הלילה שהוא חשבון ד' שעות
 על היום. וכמו שאמרנו לשיטת הו"ק יהיה אז ששה
 שעות על היום ואין זה בקר לענין אור היום. שכבר

עבר ששה שעות ומניות. אם כי מיקרי צקר לענין תמיד כמו לענין תפלה. ולכן לא כתיב צקר רק בפסח לבדי שמעברין על התקופה של ניסן. כדאמר בצ"ק דריה. אבל לא על תקופת חשירי. ודו"ק:

ובינה הבכורים כו' שער עזים אחד לכפר עליכם. הנה בירושלמי רה"ש אמר טעמא דלא כתיב חטא כיון שקבלתם עול תורה הנכס לפני בלא חטא. ויתכן כמו דאמר ר"ש בצ"ק דזבחים שני שיערי עלרת למה הן באין לכפר על טומאה שאירע בין זה לזה. וא"כ רחוק שימלא חטא תלילה בשעה קלה כזולתן לא כתב חטאת. כיון שהביאו חטאת על לחם הבכורים על טומ' כו'. אמנם ברה"ש כתיב חטאת ושם איכא שני שיערים. וזה א"ש לר"ש דסדר דשל ר"ח מכפר על טהור שאכל טמא. ושל רגלים מכפר על טמא שאכל קדש באין בה ואין בה. וא"כ שצ"ר כתב חטאת. וכן איתא בירושלמי שבועות ה"ז ולא ר"ש הוא דר"ש חולק כפרות כו'. יעו"ש. אמנם לר' מאיר דסובר דכולן מכפרין על דבר אחד נראה. דבעלרת דרוב ישראל המה בירושלים אינם עלולים לחטוא. וכמוש"א לך ילן בה. ולכן כיון שהקריבו שער לשתי הלחם רחיקין הן מהחטא. אבל ברה"ש דהמה בגבולין לרייכים חטאת בכל שעה. אלא שחיבך עליהן הכתוב. ודוק. ובירושלמי פ"ק דשבועות אילו ישראל כשרים שמה אינן מביאין מה שקבעה להן תורה:

ובינה הבכורים וכו' מלבד עולת התמיד ומנחתו תעשו וכו'. הפסוק בין המנחה לנסכיהם. משום שכתב התמיד שיה עם נסכי החג. אבל המנחה יש בה חלוקים. שמנחת תמיד של צקר ל"ל מן היסן ומנחה של ערב כשר מן החדש. שכבר התיר השהי הלחם. וכן מנחות קרבנית החג באין מן החדש:

הנה בלמור ובפנחס כתוב מוספים ושתי הלחם וקרבנותיה שאינן רק בז"ט עלמו ואין להם תשלומין. לכן לא כתוב בשבועות חג. משום שאם חל בשבת אין כאלו חגיגה בז"ט עלמו רק יש לה תשלומין ויום טובות. לכן במשפטים ותשא וראה. ששם לא נזכר קרבנות כחוב חג הקליר חג השבועות. אבל פסח וסוכות ששבעת ימים כתוב בהן חג. ולפ"ז החגיגות הדרים התלוים במאמרו של השי"ת. ופשוט. ומוכח דממחרת השבת הוא ממחרת יו"ט. ולכן משכחה עלרת בשבת:

וברד"ש השביעי בלחוד כו' כל מלאכה עבודה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם. לפי מה דר"ש ר' לוי וירושלמי מסיק כן. דבפרשה אמור

כתיב שבחון זכרון תרועה. משום דבשבת אין חוקעים. יש לבחון גם מה ששם הקדים זכרון תרועה. ואח"כ מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו. אבל כו'. כתיב קודם מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבוד ל"ת. שמלאכה עבודה היא מלאכה שאינה של אוב נפש. הא של אוכל נפש תעשו. שעי"כ איירי בחולי. ואז יום תרועה יהיה לכם. משא"כ צ"ל אמור שאיירי בשבת הקדים זכרון תרועה. שאינו תנאי אל הזמן שמוחר אוכל נפש. שבשבת איירי שגם אוכל נפש אסור. ואין לתקוע רק זכרון תרועה יהיה לכם. ודו"ק. **וע"ד** הדרוש הענין. דיש אלל האדם בחינת ראה ובחינת זכרון. ראה הוא לסור מכספו החמם ולזרוק השרץ מידו. ולהרחיק העבירה שיש עתה תחת ידו. ובחינת זכרון הוא להרחיק מכחות נפשו את אשר נשחת בצבצו על ידי איזה און אשר עשה וגרם לנפשו תכונה רעה אשר יוכל לבוא מזה לעשות מה שאינו ראוי כשיבוא לידו. והוא זכרון. שאין העול תחת ידו. רק כי יתשוב בכחמו. ויפשפש במעשיו. ימלא אשר טמא כחות נפשו הטהורה. וכן יש אלל השי"ת ראה אשר הוא רואה להסיר חרון אף ורוע הגזרה מהאדם. ויש זכרון. שזכר מה שיש ללמד בזכות האדם. ולכן מרחק ממו את אשר ראוי להיות עפ"י סדור הטבעי ומקורות הזמן. ולכן בננוה כתוב מן החמם אשר בכפיהם. שלא הרחיקו רק מה שיש בידם. לכן כתוב וירא כו' וינחם על הרעה אשר דבר לעשות. וכן אמרו בירושלמי תשובה של רמיות עשו אנשי ננוה. והנה אמרו בצרק ראהו צ"ד שופר כיון דלזכרון הוא כבפנים דמי. שיש עבירות שאין אדם רואה לעול. וזה כשהכל עושין יאמר בלצבו אין אני לדיק מכל ישראל. ועוד אם הורו לו צ"ד יאמר מה לי הלא צ"ד התירו לי. עד שמטעם זה אמרו יחיד שעשה בהוראת צ"ד פטור. ובכ"ז כל ישראל שפטו עפ"י צ"ד אם כי בחון אין כפרה ע"ז. בפנים על הפרכת לריכים לפר לכפר. אולם לפני ולפניה. הוא בין הצדים. גם בלא נודע לו שנטמא ונכנס למקדש או אכל קדש. דהוי כמו טעה בדבר מלוה. שנתכוון לאכילת קדש ולהכנה למקדש דבכה"ג פטור בחון. ע"ז ג"כ לריך כפרה לפני ולפניה. אף דלא נודע לו עדיין ונתכוון למלוה. נמלא דצלפני ולפנים גם על דבר של מלוה שעשה בצירוף כל ישראל בהוראת צ"ד ולא נודע לו עדיין מחטאו. ג"כ לריך כפרה. כן ברה"ש שמלך יושב על כסא דין לריך לחפש ולמדכר אנפשיה על כל מפעל פרטיי שעשה אם יש בו אשר לא כדת. אף כי כיון לדבר מלוה ועשה בהוראת צ"ד

בכל ישראל, לכן אמר זכרון תרועה יהיה לכם. שהאדם לריך להזכיר לעצמו כל פרטי פרטי מעליו ומעשיו שעשה אף מעשיו הטובים ומה שלא הרגיש בעשייתן שום חטאי. וזה שאמר תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגנו על דברים המכוסים מבני האדם בתכלית ההעלם גם ע"ז לריכים לזכור ולחפש. ודוק. ולכן פירשו בשם ר"ת. דאדם נידון בכל יום. היינו שלא יחלה. זה שלא יחרה עליו אף ד'. אבל אם חלה שיתרפא. שזה נגד הטבע. כמו שאמרו שגדול זה הגם מחנניה מישראל כו'. ע"ז דוקא ברה"ט. שאז צמיח זכרון אלל השי"ת. שזוכר אופו שלא יבוא שום רעה עליו עפ"י הסודור הטבעי. ודוק.

ובמדרש שומר טוב. תקעו בחדש שופר חדשו מעשיכם ושפרו מעשיכם. הביאור. כי על משפט כזה מי יוכל לעמוד. ולזה אמרו שיראו לחדש מעשיהם. הוא להנחיל שמירת הדת ודיעות הבודקות אלל צניהם. הדור החדש. וע"ז אמרו כל המלמד תורה לכן בנו כאליו קבל מהר כיני שזה העיקר להיות הדת חדש וידיעת השי"ת חזק אלל הבנים כמו שקבלו מעלמם. וזה נקרא חדשו מעשיכם. וע"ז שפרו מעשיכם. כי רואין אנו מי שבנו נתרחקו מעבודת השי"ת ואמונתו. גם האבות יתקו כהקופים את מפעלות בניהם לבלי התרחק מאתם הרבה [ויש אשר מתגללים כי כוונתם לשמיים כדי שיקובלו דבריהם אלל הבנים במה שיוכלו להועיל]. לזה אמר חדשו מעשיכם וע"ז שפרו מעשיכם. ור' ברכי' אמר שפרו מעשיכם וחדשו מעשיכם. כי אם האב נזהר לפשפש במעשיו. אז גם הבן שומר תורתו ונאמן לבבו לאלקויו. ואם רואה הבן כי האב אינו נזהר בקלות. אז אינו נזהר הבן גם בחמורי חמורות. וזה ששפרו מעשיכם וע"ז חדשו מעשיכם. יהיה דור חדש נאמן לאלדיו. ולזה היים ומה שופר תוקע בזה בונה שמונת בפיו ומוליא מזה בלד הרחוק כך כל קטרוגין שבטולם כו'. אני שומע מזה ומוליא מזה. פירוש. כי ע"י הדור האחרון אשר יומשך ידיעת השי"ת ומורתו ע"י זה האיש. הלא הוא זכות בלתי תכליתי. מועיל להרחיק ממנו כל רע אשר עליו בקטגוריא מלד הזמן הנוכחי. וזה בכסא ליום חגנו. מלשון יום הכסא. כי יבוא זמן העמיד בדור החדש הבא לידיעת דרכי התורה ע"י עמל האבות וגידולם לתורה. ודוק.

הנה דע דבכל מקום דאומר בזמנה ונסכים שהן לפר לאיל לכבש. אם יש פרים יותר מאחד או איל יותר מאחד. או כבש אומר לפר האחד לאיל האחד. אבל כשאין רק אחד אומר לפר לאיל. וכן

הראשון בטירת מזרע בעשיר אומר ולקח הכהן את הכבש האחד. לפי שיש עוד כבשים. ובעני אומר כבש האשם. שאין כבש אחר זולתו. וכאן כתוב בחדש השביעי כו'. לפר לאיל לכבש האחד. ובסוכות לפר האחד כו'. לאיל האחד. ובשמיני לפר לאיל ובעשור לחדש כו'. ומנחתם לפר שני עשרונים לאיל האחד. משום דאיכא ללבור שני אילים איל אחד דעבודת היום כתב האחד. או דמרמוז דהו אחד. וביום הבכורים שני עשרונים לאיל האחד. אף דאין רק איל אחד מ"מ הואיל ועם הלחם יש עוד שני אילים כתב האחד. אבל בראשי חדשיכם כתוב לאיל האחד. כיון שאין כאן רק אחד היה ל"ל לאיל. ונראה דמורה לנו משום דכתיב לחדשי השנה. ויש ראש השנה. שאז איכא עוד איל מוספי היום. לכן כתב לאיל האחד. ומרמוז אהנו דמוספי רה"ט יש כאן שלשה אילים למוספים. ודוק: **ובעשור** לחדש כו'. שלשה עשרונים לפר שני עשרונים לאיל האחד. לפלא. דכל הפרשה או דכתיב בשניהם האחד כמו ביום הבכורים או דלא כתיב האחד. כמו ברה"ט. וכאן גבי פר לא כתיב האחד וגבי איל כתיב. לזה נראה דקמ"ל קרא דאיל זה של מוספין ואיל של עולת העם האומר באחרי אחד הוא. וכרבי דסבר כן במסכת יומא דף ע' ע"ב. ואולי יש לכוון זה בכוננת הגמ' מ"ט דרבי דכתיב אחד. ע"י"ש ודוק.

והנה בטולמו מוספין כתיב ריח ניחוח קודם לר'. וביהכ"פ כתיב ריח ניחוח בחר לר'. משום דביהכ"פ לית רשות לאסטוניי שבטל החומר. זה הילך הרע. שפרושים מכל החומרות. וזה שאמר מה מלאכי השרת אין להם ישיבה. שהבעה"ב יושב ואורח אינו רשאי לישב עד שיאמר לו שבוי. לכן האדם הוא בחירי יושב כבעה"ב. אבל מלאכים שאין להם בחירה שהם מוכרחים מההגתם יתברך שמו תמיד בלא חומר חולץ נקראים קאמיא. שעומדים הם. וביהכ"פ גם ישראל בטלה חומרותם. והמה כמעט מוכרחים לעשות ר'ין אלדים. ולכן בכל המוספין לריבין לכוון לשם ריח לשם ניחוח כתיב והקרבתם ריח ניחוח לר'. שיקריבו לשם ריח. אבל ביהכ"פ כתיב והקרבתם עולה לר'. וריח ניחוח יהיה בלא כוונת. ודוק.

והנה יוהכ"פ מכפר על זדונות. ועל חיוני קרבן מכפר על הספיקות. ואינו מביא אשם תלוי בעבר יוהכ"פ. כמו דדריש מכל חטאותיכם לפני ד' שאין מכיר בו אלא השם. כדתן סוף כריתות. והנה על אשמות אינו מכפר רק ביחידים. לא בלבור. כי אין אשם בלבור. ולזה אמרו בתפלה מלך סולח לעוונות ולטונות

משך

פנחס

חכמה

ולטנות עמו ב"י שזה מכפר וזון הפרטי וזון הכללי ומעביר אשמותינו בכל שנה: כי אין אשם תלוי בלבדו, ולכן לא אמר אשמות עמך ב"י, ודוק:

ובעשור לחדש. לא כתיב גבי שעיר עזים לכפר עליכם, משום שיום מכפר בלא שעירין. ובתג הסוכה לא כתיב לכפר עליכם, משום שבארבעה פרקים שהעולם נידון בכלוהו מפורש בחורה בפסח הביאו עומר שנידונין על התבואה בעלרת הביאו שתי הלחם כו' על פירות האילן כו' וברה"ש בשופר, אבל בתג הסוכה נסכו לפני כו' שנידון על המים, וניסוך המים הוא הלכה למשה מסיני, ולא כחוב בחורה ולא נכתב שהוא זמן כפרה ודין, ודוק:

מרבב חטאת הכפורים. לר' אליעזר ב"ש דסברי דשני אילים היו חד דמוספין וחד דחובת היום דפ' אחרי היה לריך לכתוב ומלבד עולת העם ובקריית ספר הוכיח מזה כרבי. ודברי רמב"ן המה נפלאים. ונראה לי שג' דמנחות ונסכים לא כתיבי באיל אהרן ואיל העם. אפי' דאינן באין בגדר כו' רק חובה בכ"ז חייבין במנחות ונסכים מקרא דכתיב בפ' שלח גבי נסכים או במועדיכם. ועיין מנחות לא לרבות אילו של כ"ג ושם. ולר' ישמעאל דדריש הא דכתב בפ' נסכים אל ארץ מושבתכם לאחר ירושה וישיבה, ולא קרבו נסכים במדבר (עיין קדושין ל"ז). איך באיל אהרן ואיל העם לא הקריבו נסכים עד לאחר ירושה וישיבה, וטעמו. דהוי כקרבן יחיד. דלא הקריבו במדבר רק בלבדו, משום שזה האיל היה רק להעם לא לכה"ג ואחיו הכהנים שקרויין בית אהרן, שלהם הו' פר לחטאת ואיל אהרן לעולה, ולכן לא קרבו בו נסכים עד לאחר ירושה וישיבה, ולכן כאן במוספים, הלא חטאות אין בהן נסכים כלל, ועולות יש להן נסכים במדבר, אבל עולת העם בזוה"כ איך יכתוב מלבד עולת העם ומנחתה, הלא עד לאחר ירושה וישיבה לא לריבי נסכים, ואם יכתוב מלבד עולת העם לבד, הלא אחר ירושה וישיבה יעטו נסכים, לכן לא כתבה זה כלל, ודוק.

ומה נפלא לפי' דרי' ב"ש ב"ק ע"ב אמר אליבא דרע"ק דחד איל הוי ירוש' תוס' דיה דכ"ט, ולפי' אפי' דלרע"ק דסבר דנסכים קרבו במדבר, איך מוכרח מדלא חשבה התורה מלבד עולת העם ומנחתה ועולת התמיד, כמו שכתוב ברה"ש דחד איל הוי, ודוק היטב:

ובחמשה עשר יום לחדש השביעי. לא כתב הזה כמו באמור, נראה דמרמוז לדין החזאר ברמזים בסוף פ"ג מקדוש החדש, שאם באו

עדים מרחוק שנראה החדש לביל שלשים קודם חגי החדש מקבלין עדותן וחוזרין ומניין לאותו החדש מיום שלשים, אבל אחר חגי החדש מניחין מעובר כשהיה ומניין מיום שלשים ואחרי, לכן קודם חג הסוכות יתכן להיות כי קודם יום החמשה עשר קבלו עדים שנראה בזמנו וחוזרין ומניין מיום שלשים, ומלא יום הע"ז אינו לחדש הזה שעשו רה"ש ויהי"פ (והטעם יעוין בספר אור שמח), רק ליום שלשים, ודוק:

ורגותם אותו חג לר' שבטת ימים, לא כתב כאן בסוכות תשבו, כמו שכתב מלות יאכל בפסח וברה"ש יום תרועה יהיה לכם, משום דבמגו היו לריכים כולם להראות לפני ד' בשילה או בבית עולמים, וכי יעלו כולם אז פטורים מדין הולכי דרכים ומשום מלעטר ופטורים מסוכה, לכן לא הזכיר זה, ואולי מכאן סמכו חכמים לזה, ויעוין רמב"ן ע"פ דכל האזרח בישראל דברי נועם.

ועוד יתכן דמשום הכי לא כתוב בסוכות תשבו משום שכולל בזה גם שמיני עלרת שאין בו מלות סוכה, ואי דא"כ הו' לו לאמר שמונה ימים מזה למד בפסחים דף ע' דמגינה אינו דוחה שבת, כן נראה דהדיוק מדלא כתב בסוכות תשבו גבי' כמו בפ' אמור, ודוק:

ומנחתם כו' מלבד עולת כו' ונסכה, הגה לא נזכר נסכים ביום ראשון, נראה דמרמוז דלמספר רב כזה אם יחסרו נסכים אז אינן מעבדין הקרבן ומביא הקרבנות בלא נסכים, ואמינא דבר חדש מאד, דבכל התורה חטאת קודם לעולה, לבד בתג הסוכות, דליף בזבחים ל' דכתיב כמשפט עולה קודם לחטאת, וזה דוקא כשבאה עולה עם הנסכים אז העולה קודם לחטאת, ואם מנחות ונסכים באין להעולה כמשפטי, אז משפט החטאת שאינה טעונה נסכים מאוחר לעולה כסדר הכתוב בחורה, אבל אם אין נסכים להקריב, אז החטאת קודם לעולה כמו בכל החורה, לכן רמזה תורה ביום ראשון שלא כתבה כמשפטי, שלא הזכירה נסכים, משום דבבאין בלא נסכים החטאת קודם, ודוק:

ועשרון עשרון לכבש האחד, נקוד ואי' דועשרון קמאי ודריש הגמ' פרק שתי מדות דף פ"ז שלא ימדוד בשל שלש לפי ושל שנים לאיל, וליע דלמה נקטיה קרא גבי חג הסוכות ולא נקטיה לעיל ברי"ח ועלרת ופסח, והנראה לעג"ד, דאמר הגמ' בפרק המנחות והנסכים שמנחת פרים יכולה להבלי זה בזה, וכן מנחת כבשים יכולה להבלי זה בזה, ואיך כאן שהכבשים המה ארבע עשרה, ואיכא

משך

פנחס

חכמה

קנו

בבלי תענית מה ניסוך המים מאורחא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אף בלילה סמיך ג"כ על קראי דנסכיהם דכאן דקאי על היום רק מיימי דמלאט נסכים באין בלילה. ומסולק בזה כל תמיהות הרב בגבוחות ארי. עיי"ש ודוק בכ"ז.

והנה נסוך המים אינו כתוב בתורה רק רמזו בקראי וטעמא משום דא"ר יודא מפני מה אמרה תורה הקריבו לפני עומר כדי כו' תבואה הקריבו לפני שמי הלחם כו' שיתברכו פירות כו' נסכו לפני מים בנג' כו' והכוונה כי הכך תלחא דברים לא הקריבו במדבר רק בבואם לארץ ישראל. שלא היו לריכס במדבר לגשמים ולתבואה. לכן אמר ר"ש במשנה מנחות כל האמור בתומש השקורים קרב במדבר דייק האמור ולא הכתוב. משום דנסוך המים לא היה קרב במדבר. ודוק;

רפרא דככל ימי התג כתיבא ומנחתם ונסכיהם לבד ברביעי ושמיני עלתת כתיבא מנחתם ונסכיהם בלא ואיזי הלך דבר הוא. ואולי יתכן ק"י דבסוכה פרק החליל דף ג"ה אמר ר' אלעזר הני שבצים פרים כנגד שבצים אימותי. ופרש"י שירדו גשמים באר"ש. עיי"ש. ובמנחות ר"ש פרק אלו מנחות נקמלות קאמר ר"ש דעו"ג אינו מביא מנחות ונסכים בפני עלמן רק עולות הוא מביא וכל חברותיה היינו. נסכים הבאים עם הזבח. כן פרש"י תמן. ואי"כ בכל הפרים שבאמת הן לכפר על העו"ג. הא עו"ג אינו מביא מנחות ונסכים רק בשביל. שהיא באה עם הזבח. לכן נכתב ומנחתם ונסכיהם. להורות דאין מקום להמנחות והנסכים רק בשביל הזבח. שגלל הזבח מביאין ג"כ מנחות ונסכים. לא כן בשמע"ל שהקרבן הוא לכפר על ישראל. וכן ביום הרביעי שקרבנו עשרה פרים. והוא להורות על עשרה אימות שנתן הקב"ה לישראל ועליהן כתיב לא תחיה כל נשמה [ולכן ביום רביעי שהוא באמלטי שארץ ישראל באמלטי ישוב. והבן.] ואי"כ מהראוי שיתחייבו בני ישראל בקרבן זה וכן מביאין ג"כ מנחות ונסכים בפני עלמן. לכן כתיב מנחתם בלא ואיזי להורות שאין הבאת הזבח סבה להקרבת המנחות והנסכים. ודוק;

בגמ' פסחים. הני שבצים פרים כנגד שבצים אימות. הנה מפורש במשנה דשבועות ובספרי דשעירים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו. והוה"ד פרים ג"כ מכפרין על טומאת מקדש וקדשיו. ומאי שייך בעו"ג טומ"ק וקדשיו. והצבור דעיקר המקדש הוא ישראל. כמו שאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר רק בתוכם. וכמו שכתוב למטן טמא את

כאן איפה קמ"ל דאינו מודד באיפה רק שצריך למדוד מדתן עשרון עשרון בפני עלמו. וביחזקאל נקט במדות היבש איפה. ועיין מנחות מ"ה ובתוס' שם. והגם כי של פרים ואילים שזה בלילתן ויכולין להכלל זה בזה. לא תמלא בשאר מועדים שני פרים ושני אילים. ואי"כ ליכא כאן עשרה עשרות שיכולין להכלל זה בזה רק בחג הסוכות. קמ"ל דאין מודדן באיפה רק בעשרות. אע"ג דאיכא טרחה מרובה. ודוק: **ומנחתם** ונסכיהם כו' מלמד עולת התמיד ומנחתה ונסכיהם. זה פלא גדול על מי קאי הכ ונסכיהם. אם על מוספי היום הלא כבר כתוב ונסכיהם. ואם על עולת התמיד. ונסכה הוי ליה למימר. ועיין רש"י בזה. ואחר העיון הוא למוד גדול על נסוך המים. דנסוך היין מתיחס אל הקרבן לא אל היום. ואם הביאין קודם הקרבן פסולים. ומביאה ארס אשילו לאחר עשרה ימים. וכמו דדריש בפ"ב דתמורה מנחתם ונסכיהם אף בלילה. פירוש. בלילה שאחרי הבאת הקרבן. דהמנחה והנסכים מתיחסין אל הקרבן לא אל היום. הא נסוך המים אע"ג דלכתחלה מלאתה עם התמיד. כמו דכתיב ביום ששי ונסכיה. בכ"ז נסוך המים מתיחס אל היום לא אל הקרבן. ולכן אם נסכן בלילה שלפני הבאת הקרבן ילא. ואם עבר היום ולא נסך מים. כיון שעבר יומו בטל קרבנו. וכמו שפורש בירושלמי פרק לולב וערבה הלכה ו' עיי"ש. נמלא דנסוך היין הוא שייך ומתיחס אל עולת התמיד. ולריך להביאה אחר הקרבן ובלילה שאמר כך ג"כ סג"י. ונסוך המים הוא שייך אל חובת היום. לכן כי נסכו בלילה כשרי. כן כי לא נסכו בו ביום עבר יומו בטל קרבנו כו'. וזה שאמר ונסכיהם היינו נסוך המים שהוא של היום ונסוך היין שהוא של עולת תמיד.

ר"ב אומר לי שהוא דברי הירושלמי שם דבעי הקדימן לזבח מה הן ניסכן בלילה מה הן לא ניסך היום מהו שניסך למחר מן הדא דאר"א בשס ר' יוסי ונסכיה אחד נסכי מים ואחד נסכי יין דאר"א הקדימן לזבח כשר ניסכן בלילה כשר לא ניסך היום לא ינסך למחר על שם עבר יומו בטל קרבנו. וזה תמוה דאדרבא מדאחוקש לנסכי יין ובנסכי יין הכל להיפוך. דבעי להיות אחר הבאת הזבח. ובלילה שלאחריו. ואף לאחר עשרה ימים. וברור שג"ל ונסכיהם אחד נסכי מים ואחד נסכי יין. ואין זה דרשא דר' נתן דמיייתי בבלי בתענית מן ונסכיה. ולפי זה פשיט דהנסוך הוי של יום לא של קרבן. וכן ברור בעיני דהא דקאמר

משך

פנחס

חכמה

דעולות גדבות מרביס טעונין מנחות ונסכים במדברי חבל שלמים לזכור אינן מתנדבין רק יחידים ואוחפים איכ קרבן יחיד לא היה טעון נסכים במדברי לכן כתב המנחות ונסכים קודם שלמים וזה ברור ודוק:

הוספה לראש הפרשה

רעה עמך בשבטך. כו' פירושי שהשי"ת ייסר את ישראל כמו שאמר בשבט סיסרו ואל המיתו אל כו' יער בתוך כרמל ירשו זשן וגלעד כו' זשן זה אלישע וגלעד זה אליהו כו' (פסחים פרק א"ד). שאלישע ע"י ילאו דובים מן היער וזה לעקור בעלי מדות נשחמות שקללו וזביו את הנביאי ואלו זה הכרמל עקר נביאי הבעל בעלי דעות משובשות ולכן אמר כי ד' ירעה בהנהגה כזאת לעקור מישראל אנשים כאלה ע"י גדולי ונביאי האומה ולא ע"י גוים ואשור וכז"ב ודוק. וזה יתפרש הפסוק בירמיה' י"ג ורעה הכרמל והשבן ובהר אפרים והגלעד זה אלישע ואליהו. (ע"ן פרשה תשא):

משות

זך הדבר. דע דכ"מ במליאים ובמשכן ובמן נאמר זה הדברי משום דאינו טהור לדורות וכן הוכיחו מזה ב"ב דף ק"כ דלא תסוב נחלה אינו לדורות רק דפריך משחטי חוץ וזה לפירוש רמב"ן ממדרש דגם על חולין נאסרו במדברי משום דאז נאסר להם בשר תאווה ויהי דין כל בהמות כשלמים איכ איש דזה רק בדור הזה. אולם זה הדבר דפ' נדרים נראה כי במעשה זמרי הסבה הי' שלא נאסר יין עמומי במדברי ומשום יין בלא לנשותיהן ולדבר אחר ולא היו יכולים לעשות סיגים או דהנסכים במדבר הי' מ"ן עו"ג כדאמר במדרש שיר השירים לכן אמר לראשי המטות כי יראו שיעשו סיגים ונדרים וזוירות לבלי לשחות יין כדי שלא יבוא ממשול מזה כמו שקרה לנשיא זמרי שקנה קנאת שבטו ובא למה שאירע והענין מושכל וכנון לכן נאמר זה הדברי בדבור זה הי' נאות לראשי המטות לעיין בזה:

לא יחל דברו ככל היולא מפיו יעשה. הגה בגמ' דף ל"ה מסיק דיש מעילה בקונמות אף בקונס פרטיי וכחך רבינו ניסים ומסתפקא לי מאן דמעל בקונמות או משתרי ההוא קונס לכתר דמעיל כמו הקדש שיואל לחולין ע"י מעילה. עכ"ל. ולדעתי כוון לזה הספרי זוטא ז"ל הלל היה אומר הרי מי שאמר קונס

את מקדשי כנ"י המקודשת לשמי רש"י וכמו שאמר היכל ד' המה לכן על מה שמטעים ישראל בדיעות ובמעשים רעים זה היו לגבייהו עומאת מקדש וקדשיו ולכן בימות הבית הי' רלון הש"י שלא יתערבו בגוים ולא ילכו העמים אליהם פן יחטיואו את ישראל כאשר היה אבל לעתיד אז אף כי בני נכר לא ינישו להנהגה הנסויות שע"ז נוסד הפסח על שפחה ועלרת על מתן תורה ויתנהגו בטבעיות אמנם יכירו כי לד' הארץ ומלוואה והוא שוכן שמים כסאו בירושלים לכן אם כי במועדים דפסח ועלרת אינם שיכים כלל אחר כלות ימי האסיף יבואו להודות לשמו יתברך על כל הטוב אשר עשה מעת זרוע זרע עד אסוף הקליר בירושלים ואז יהיה היפוך מאשר היה עתה כי רלון השי"ת יהי' שיעלו לחוג כו' כי לא יחטיואו את ישראל בקרבתם אליהם ולכן זאת ת"יה חטאת כל הגוים כו' אשר לא יבוא לחוג את חג הסוכות ודוק: **בסוף** כוכה. אוי להם לאוהי"ע שאבדו כו' שבישראל איחא בתו"כ דיוהכ"פ מכפר בלא שעירים ושאר רגלים אינן מכפרים בלא שעירים וטעמו דיוהכ"פ עיקרו לכפרה לכן מכפר בלא שעירים וכיון דלעו"ג אינם בני שביחה ועיקר הרגל לדירה רק לכפרה אי"כ יכפרו בלא שעירים גם בזה"ז בלא בית אמנם מה שייכים לרגלים כיון דז"ע לא הוזרו על הרגל רק בשביל ישראל שהם בני שביחה מכפר להם ואב דמכפר לישראל מכפר גם לבני נח וכז"ב אמרו בפ"ק דהוריות דמיגו דמכפר אחיים מכפר נמי אחמים אבל זמן הזה דלא מכפר לישראל לא מכפר לבני נח. אך תוספות סוף מגילה הביאו מדרש דבזמן שקוראין בסדר הקרבנות מכפר עליהן אכן כיון שמריעין ומלירין לישראל ואין מניחין לישראל לעסוק בתורה איך יתכפר להן במה דישראל קוראין בתורה כיון שאין מניחין להם לעסוק בתורה ודוק: **ארה** תעשו לד' כו' ולשלמים. נראה דלפי מה דמסיק בסוף פ"ק דקדושין לא היו נסכים קרבין רק לאחר ירושה וישיבה ופרש"י דזה רק בקרבן יחיד אבל לקרבן לזכור היו קרבים גם במדברי ונראה דגם לנדבת לזכור כמו קיץ המזבח היו נסכים קרבים במדברי כמו שהיו קרבים לחובתם ורק ליחיד לא קרב עד אחר ירושה וישיבה והנה מפורש בתו"כ ריש ויקרא לזכור אינן מתנדבין שלמים רק עולות לחודייהו יעו"ש אי"כ איש דכאן לזה משה מה שנהגו תיקף גם קודם ירושה וישיבה ומשום הכי לא כתב כאן קרבנות דשתי הלחם אינן קרבין קודם ירושה וישיבה עינין מנחות פ"ד במשנה לכן אמר